

LIETUVOS Farmacijos žinios

Lithuanian Pharmaceutical News

2021 m. Nr. 1-2 (266-267)

**Prof. dr. Oną Ragažinskienę (trečią iš kairės) pasveikino kolegos garbingo
Gimtadienio proga**

(plačiau 5 pusl.)

ISTORINĖS BUDAPEŠTO VAISTINIŲ OFICINOS

„Šv. Herminos“

„Romos cezario“

„Apaštalų“

„Šv. Margaritos“

Iš knygos „Apotheken-Museen – Denkmalapotheken in Ungarn“, 1996.

Nuolatinis LFS rėmėjas

**BERLIN-CHEMIE
MENARINI**

„Lietuvos farmacijos žinios“ – Lietuvos farmacijos sąjungos periodinis žurnalas, skirtas farmacijos specialistams, tęsia „Farmacijos žinių“ (1923-1940) tradicijas

Vyr. redaktorius prof. habil. dr. Eduardas Tarasevičius

REDAKCINĖ KOLEGIJA

Vaist., gyd. Laimis Akramas, klinikinė farmacija, mikrobiologija; doc. dr. Zita Barsteigienė, farmakognozija; prof. dr. Jurga Bernatienė, vaistų technologija; prof. dr. Liudas Ivanauskas, toksikologinė chemija, vaistų technologija; doc. dr. Rimantas Klimas, vaistų technologija; prof. dr. Romaldas Mačiulaitis, klinikinė farmacija, farmakoterapija; doc. dr. Vaidas Skyrius, socialinė farmacija; dr. Regina Žukienė, farmacijos istorija, socialinė farmacija; dr. Jonas Grincevičius, socialinė farmacija; doc. dr. Raimondas Radžiūnas, socialinė farmacija.

REDAKCINĖS KOLEGIJOS KONSULTANTAI

Doc. dr. Algis Baranauskas, socialinė farmacija; prof. dr. Jurga Bernatienė, vaistų technologija; prof. dr. Valdas Jakštas, farmakognozija; doc. dr. Audronis Lukošius, farmakognozija; prof. dr. Liudas Ivanauskas, doc. dr. Rūta Marksienė, toksikologinė chemija; vaist. Rimas Masiliūnas, vaist. Jadvyga Mikalauskienė, farmacijos istorija; prof. dr. Vilma Petrikaitė – vaistų chemija; prof. dr. Ona Ražinskienė, farmakognozija; vaist. Liudvikas Rulinskas, farmacijos istorija; vaist. Birutė Varanavičienė, klinikinė farmacija; vaist. Liudas Šlepikas, vaistų chemija.

REDAKCINĖS KOLEGIJOS GARBĖS NARIAI

Farm. dr. Juozas Kalvaitis, klinikinė farmacija, JAV, Čikaga; farm. dr. Algirdas Lukoševičius, klinikinė farmacija, JAV, Niujorkas; farm. dr. Algis Pliūra, vaistų informacija, JAV, Niujorkas; farm. dr. Jerzy Lazowski, onkologinė farmacija, Lenkija, Varšuva.

Leidėjo ir redakcijos adresas:

Viršuliškių g. 41-59, LT-05103 Vilnius,
tel. +370 687 144 74
El. paštas: taredas@gmail.com

Kviečiame apsilankyti LFS tinklalapyje:
www.lfsajunga.lt

Šiame leidinyje pateikta informacija skirta tik farmacijos ir medicinos specialistams.

Straipsnių autorių nuomonė gali nesutapti su redakcijos nuomone. Recenzuojame tik mokslinius straipsnius.

Rankraščių negražiname. Redakcija už reklamos turinį neatsako.

© „Lietuvos farmacijos žinios“
2021, Nr. 1-2 (266-267)

Numerį parengė LFS leidybos centras,
Viršuliškių g. 41-59, LT-05103 Vilnius

Tiražas: 200 egz.

Spausdino:

UAB „Regrafas“

Piliakalnio g. 3, Kaunas. LT-46224
Tel. (8-37) 44 11 11

MIELOS KOLEGĖS IR
MIELI KOLEGOS!

Sveikinu visus „Lietuvos farmacijos žinių“ žurnalo skaitytojus, sulaukus dvigubo žurnalo numerio, kuris išėjo iš spaudos 2021 metų birželio mėnesį.

Svarbu mums, vienos seniausių žmonijos istorijoje profesijų atstovams ypač jautriai ir atsakingai aptarnauti pacientus ir tuo būdu prisidėti prie mūsų profesijos prestižo kėlimo.

Šiame žurnalo numeryje Jūs rasite interviu su profesore Ona Ražinskienė. Pateikiama informacija iš FIP apie šios organizacijos veiklą pandemijos metu.

Šiame žurnalo numeryje Jūs rasite informaciją apie farmacijos sektoriaus aktualijas. Trumpą žiniasklaidos apžvalgą.

Pateikta Europos ligoninių vaistinininkų asociacijos veiklos apžvalga.

Nuotoliniu būdu vykusios 27-osios Tarptautinės mokslinės-praktinės konferencijos „Žmogaus ir gamtos sauga“ pristatymas.

Farmacijos istorijos mėgėjai galės susipažinti su „Farmacijos žinių“ žurnalo aprašomais įvykiais prieš 90 metų.

Žurnale patalpinta informacija apie įdomų farmacijos muziejų Latvijos sostinėje Rygoje.

Tradiciškai pateikiama oficiali kronika.

Skaitytojams pateikiama istorinė medžiaga apie ištremtus iš Lietuvos vaistinininkus, kai prieš 60 metų prasidėjo masinis trėmimas iš Lietuvos.

Laukiame naujų mūsų žurnalo skaitytojų, kurie perskaitę mūsų žurnalą sulauks naujų žinių šaltinio ir naujienų iš kolegų profesinės veiklos, ir farmacijos mokslo bei praktikos apžvalgos ir naudingų patarimų bei atsakymų į Jus dominančius klausimus.

Linkiu visiems mūsų žurnalo skaitytojams puikios sveikatos, sėkmės darbe ir asmeninės laimės per visus 2021 metus!

Pagarbiai,
prof. habil. dr. Eduardas Tarasevičius

Interviu su LFS Garbės nare Ona Ragažinskiene		5
Kas, kur, kada		14
Iš LFS veiklos		16
Iš FIP veiklos		20
Kas, kur, kada		21
Farmacijos naujienos iš žiniasklaidos		23
Jubiliejai		25
Oficiali kronika		28
Iš farmacijos istorijos		40
Farmacijos naujienos iš žiniasklaidos		44
Išėjo Anapilin		54
Kas, kur, kada		56
Iš farmacijos istorijos		57
Ką rašė „Farmacijos žinios“ prieš 90 metus		58
Farmacijos muziejai		62

INTERVIU su LFS Garbės nare, Lietuvos nusipelnusia sveikatos apsaugos darbuotoja, apdovanota nusipelnusio Lietuvos sveikatos darbuotojo garbės vardiniu ženklu už nuopelnus farmacijos mokslui, studijoms bei praktikai nacionaliniu ir tarptautiniu mastu VDU profesore Dr. HP. ONA RAGAŽINSKIENE, kurią bendradarbiai, vaistininkai ir studentai nuotoliniu būdu pasveikino garbingo Gimtadienio proga

Gerbiama profesore, priimkite nuoširdų sveikinimą Jubiliejinio Gimtadienio proga nuo Lietuvos farmacijos sąjungos narių, kuriems Jūs skleidžiate farmakognozijos mokslo ir sveikos gyvensenos žinias ir nuoširdžiai bendradarbiaujate. Linkime puikios sveikatos ir kūrybinio bendradarbiavimo vadovaujant seniausiam, ilgametę nepertraukiamą mokslinę veiklą vykdančiam VDU Botanikos sodo padaliniiui.

LFŽ žurnalo Redkolegija pagal susiklosčiusią tradiciją ima Interviu su žymiais farmacijos mokslų ir praktikos Kolegomis garbingų gyvenimo ir veiklos sukakčių proga. Mūsų žurnalo skaitytojams bus malonu sužinoti apie Jūsų gyvenimo ir mokslinės bei pedagoginės veiklos svarbiausius etapus.

Norime žinoti Jūsų gimimo vietą ir mokslo siekimo kelią.

Esu aukštaitė, kilusi iš Šiaurės Lietuvos. Mokiausi Valmonių kaimo (Pasvalio rajonas) pradinėje mokykloje: kur kartu vienu metu klasėje buvo mokinami pirmokai, antrokai ir trečiokai. Mokiniai į mokyklą, iš aplinkinių kaimų 2-5 km eidavo pėsčiomis, šešias dienas per savaitę, tame tarpe ir aš. Kelionė į mokyklą buvo natūralus sportas, kuris užgrūdino fiziškai ir dvasiškai – apsaugojo nuo rimtų ligų ir buvome visi sveiki.

Mokslo metų laikotarpiu, pertraukų metu lauke berniukai kvadratą žaisdavo, o mergaitės šokinėdavo klases; žiemą visi besmegenius lipdydavo ir sniego gniūžtėmis karą žaisdavo. Nuskambėjus skambučiui, klasėje buvo švara, tylą ir tvarka. Mokytojo žmona kiekvieną dieną ruošė priešpiečiams kvapią įvairių vaistažolių (pipirmėčių, čiobrelių) arbatą su bandele arba rieke batono su razinomis ir džemu. Aš ir dabar prisimenu vaikystės – pradžios mokyklos specifinį

arbatos ir skanių bandelių kvapą bei skonį.

Visas būrys (apie 20 mokinių tuo metu mokėsi mokykloje) išmoko ir rašyti, ir skaityti, ir skaičiuoti, pamilo gamtą, o vėliau ir aukštuosius mokslus baigė. Mums pasisekė, turėjome Mokytoją iš didžiosios raidės, kuris savo pavyzdžiu ugdė pagarbą vienas kitam. Ne kaip atrodai ir ką turi, o kas tu esi – svarbiausia, taip sakydavo Mokytojas. Diskutuojant klausdavo, „o kaip tu manai?“

Kas paskatino ir kada nusprendėte rinktis farmacijos profesiją?

Specializuotos botanikos praktikos žinios, įgytos mokyklos botaniniame darže, buvo pirminis domėjimosi impulsas vaistiniais augalais.

Be to, sudomino mano Tėvų ir aplinkinių žmonių pasakojimai apie nuostabų, atsidavusį Vaistininką-Aptiekorių, kuris net ir nakties metu vykdavo į atokiausius kampus pagelbėti ligoniams. Nors šis Vaistininkas buvo jau miręs, tačiau iki šiol Jį minėjo, ne tik kaip Aptiekorių, bet ir puikų Gydytoją – artimiausią Žmogų, į kurį buvo kreipiamasi pagalbos sunegalavus.

Mūsų giminaičiai vaistininkai dažnai aplankydavo mus kaime. Jie kalbėdavo su mano Močiute – pribuvėja-vaistažolininke įvairiais etnokultūriniais bei papročių klausimais ir apie ligas, vaistinius augalus, kuriuos pati augino tėviškėje savo darželyje. Aš tuo metu, būdamas mažas vaikas, visko nesuprasdavau, bet susidomėjau.

Šios augalų pažinimo pradinės žinios buvo susidomėjimo pagrindas vaistiniais augalais ir pasirinkimo studijų tuomečiame Kauno medicinos instituto Farmacijos fakultete.

Kokie prisiminimai išliko iš Jūsų studijų Kauno medicinos instituto (KMI) Farmacijos fakultete ir kada pradėjote mokslinį darbą?

Farmacija yra sunkus, atsakingas ir sudėtingas, apimantis daug disciplinų mokslas. Tai aš patyriau studijuodama ir baigusi raudonu 5 procentų diplomu Prano Mažylio medicinos mokyklos farmacijos skyrių. Šis diplomas buvo pagrindas, stojant į Kauno medicinos instituto (KMI) Farmacijos fakultetą, išlaikius vieną chemijos egzaminą aukščiausiu įvertinimu. Įgytos farmacijos mokslo bazinės žinios, palengvino tolimesnes studijas KMI. Įdomiausias paskaitos buvo farmacinės chemijos, farmacinio darbo organizavimo ir farmacijos istorijos, farmakognozijos ir toksikologijos bei farmakologijos. Teorinės žinios buvo pritaikytos praktikos metu, dirbant vaistinėse ir vykdant asistento, receptaro, vaistų analitiko ir eksterporalių vaistų gamybos bei dokumentų apiforminimo veiklą.

Gerai prisiminimai liko, vykdant laboratorinius darbus ir dalyvaujant mokomosiose ir mokslinėse ekspedicijose, kartografuojant ir tiriant Jūros upės baseino pievų augaliją, įvertinant vaistinių augalų resursus. Atlikome ne tik praktiką, bet pradėjome mokslinę veiklą studentų mokslinėje draugijoje

(SMD). Ekspedicijos metu, surinktus duomenis, išanalizavome ir padarėme pranešimą „Vaistinių augalų paplitimas ir jų išteklių Jūros ir jos intakų pakrantėse Šilalės rajone“ tarptautinėje mokslinėje konferencijoje Rygoje. Šio pranešimo autorės Ona Jodakytė, Audronė Liaudinskaitė, Dovilė Eitmanavičiūtė, mokslinės vadovės doc. dr. Danutė Baranauskaitė, dr. Zita Skyrienė. Tai turėjo įtakos mokslinių žinių įgijimui ir susidomėjimui vaistiniais augalais.

Aš su kurso studentais dalyvavau vieno mėnesio tarptautinėje stažuotėje Čekijoje (tuo metu Čekoslovakija) Hradec Kralovė, Karolio universiteto moderniam farmacijos fakultete. Po to, Prahoje, mokslinių tyrimų institute, mes susipažinome su vykdomais moksliniais tyrimais ir naujais aparatais bei darbo specifika vaistinėje. Aš ypatingai susidomėjau vaistažolių gamykloje vykdomomis vaistinės augalinės žaliavos perdirbimo įvairiomis technologijomis.

Mes stažuotės metu, nuvykę į Čekijos mineralinių versmių kurortą – Karlovi Varai (Karlovy Vary), vadinamu Karlsbadu – stebėjome gydymo procesus, kurių metu buvo taikomas mineralinio vandens poveikis įvairių ligų gydymui ir sveikos gyvensenos skatinimui.

Kokia buvo Jūsų mokslinio darbo tema ir kur apgynėte daktaro disertaciją?

Studijų metais Farmacijos studentai, jų tarpe ir aš, farmakognozijos mokomosios praktikos metu Kauno Botanikos sode dalyvavome, įrengiant naują prieskoninių ir medingųjų augalų kolekciją. Praktikos metu susipažinau su tuo laikotarpiu dirbusiais, iškiliais moksliniais bendradarbiais – gamtos mokslų daktarais: Algimantu Morkūnu, Sofija Dageyte, Ona Gražina Juknevičiene, Elze Penkauskiene, Silvija Rimkiene, kurie mane pakvietė dirbti kartu, tiriant vaistinius, prieskoninius augalus. Aš, baigusi farmacijos studijas, gavau paskyrimą ir pradėjau stažuotojo-tyrinėtojo darbą LTSR Mokslų Akademijos Botanikos instituto botanikos sodo Augalų introdukcijos ir želdynų laboratorijos vaistinių augalų sektoriuje.

Mano darbo pradžia yra susijusi su tarptautinės mokslinės konferencijos, skirtos prof. Kazimiero Grybausko 100-ųjų gimimo metų paminėjimo organizavimu. Po šios konferencijos, man buvo paskirta tarptautinė stažuotė į Tarptautinį vaistinių augalų mokslinių tyrimų institutą (VILAR) Maskvoje, vadovas tarptautinis vaistinių augalų ekspertas prof. habil. dr. M. Rabinovičius. Stažuotės metu man buvo

sudarytos sąlygos įgyti mokslines žinias tarptautinių bibliotekų fonduose, cheminėse laboratorijose bei vaistinių augalų kolekcijose.

Profesorius, analizuodamas man paskirtą darbą, tyrinėti 10 rūšių vaistinius augalus, patarė iš jų pasirinkti moksliniam darbui tyrimo objektu rausvažiedę ežiuolę ir nurodė antžeminės dalies tyrimų metodikas. Lietuvos Botanikos instituto vyresn. mokslinė bendradarbė biomedicinos mokslų habil. dr. Nijolė-Marija Lapinskienė supažindino su augalų biologinio produktyvumo ir požeminės dalies tyrimų metodais, bendradarbiaujant mokslinėje veikloje.

Šį mokslinį darbą atlikau 1991-1998 metais Vytauto Didžiojo universiteto Kauno botanikos sodo Vaistinių augalų laboratorijoje. Biomedicinos mokslų (Farmacija) daktaro disertaciją tema „Purpurinės ežiuolės (*Echinacea purpurea* (L.) Moench) introdukcija Lietuvoje“ apgyniau 1999 metais eksternu Kauno medicinos universitete. Disertacijos mokslinis vadovas prof. habil. dr. Valdimaras Janulis.

Apginusi šią disertaciją, buvau išrinkta ir paskirta dirbti VDU Kauno botanikos sodo vaistinių augalų laboratorijos vedėja ir pripažinta vyresniąja mokslo darbuotoja.

Pagal tuo metu Lietuvoje pakeistą habilitacijos darbų gynimo tvarką, aš 2009 metais Vytauto Didžiojo universitete, dalyvaudama biomedicinos mokslų srities biologijos krypties habilitacijos procedūroje, apgyniau mokslinį darbą tema „Introdukuojamų vaistinių, prieskoninių augalų biologinių savybių vertinimas ir atranka farmacijos bei vaistažolininkystės plėtrai Lietuvoje“.

Kas Jums įdiegė kultūringo bendravimo su studentais ir bendradarbiais stilių, nes Jūs sugebate ir išklausti pašnekovą, ir tiesiai šviesiai pasakyti savo nuomonę diskutuojamu klausimu?

Nuo vaikystės iki dabar likimas mane suartina su išmintingais, geranoriškais ir kūrybingais Žmonėmis, kurių kalba argumentuota, o blogį nugali sąžiningumu, atlaidumu ir dvasios stiprybe – tai man daro įspūdį, įtaka ir padeda tapti tokiu žmogumi, kurio charakterio bruožus Jūs pateikėte klausime, o kartu ir dalinai atsakyme.

Jūsų moksliniai darbai aukštai vertinami VDU ir užsienyje. Esate daugelio tarptautinių mokslinių projektų vykdytoja. Kas lemia Jūsų asmeniškai ir bendradarbių sėkmę vykdant mokslinius tyrimus?

Farmacijos specialisto darbas yra plačios amplitudės – tai ne tik darbas su pacientais vaistinėse, kaip mano daugelis Lietuvos piliečių. Todėl man kaip vaistininkei, puoselėjant farmacijos mokslo prof. Kazimiero Grybausko pradėtas vaistinių augalų introdukcijos, jų tyrimo ir racionalaus naudojimo tradicijas, tenka bendradarbiauti su Lietuvos Respublikos Seimo ir Sveikatos apsaugos ministerijos atstovais teisėkūros procese; Lietuvos ir kitų šalių mokslininkais, pedagogais ir studentais; dalyvauti bei organizuoti nacionalines ir tarptautines konferencijas bei seminarus; organizuoti ir vykdyti tyrimus mokslinių projektų pagrindu.

Aš džiaugiuosi, kad gyvenimo kelyje sutinku ir bendradarbiauju su sąžiningais, teisingais, kūrybingais, išmintingais ir laimingais Žmonėmis, kurie mane įkvepia ir palaiko. Dabar mokslo ir praktikos pasaulyje vyrauja tarpinstitucinis, tarpdisciplininis ir kompleksinis darbas, kuriame man tenka aktyviai dalyvauti.

Nuo 1999 m. pastoviai iki dabar dalyvauju nacionalinių bei tarptautinių mokslo ir studijų projektų organizavimo ir jų realizavimo procese: 5 projektų pagrindinė vadovė; 8 – partnerinės dalies koordinatorė; 5 – vykdytoja.

Dabar aktuali nauja vaistažolininkystės vystymo kryptis „Mokslo žinios verslui“, kurioje mes bendradarbiaujame su kaimo bendruomenėmis, įdiegdami mokslines vaistinių prieskoninių (aromatinųjų) augalų auginimo ir vaistinės augalinės žaliavos ruošimo technologijas. Kompleksiško ir tarpdiscipliniško mokslininkų bendradarbiavimo pagrindu sėkmingai įgyvendintas Europos žemės ūkio kaimo paramos fondo projektas ir sukurta moderni vaistažolių džiovykla, taikant alternatyvią saulės energiją ir pradėta vaistažolininkystės plėtra Lietuvos geografiniuose regionuose, įvairiomis ekologinėmis sąlygomis.

Šiuo metu vykdomas Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų Priemonės „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas“ Nr. LEADER-19.2-SAVA-3 projektu „Vaistažolinkystės raida Suvalkijos etnografiniame regione: nuo XIX amžiaus etnopaveldo dvaruose iki šiuolaikinių inovatyvių vaistinių augalų auginimo ir augalinės žaliavos paruošų technologijų pritaikymo Kidulių bendruomenėje“.

Dalį savo laisvalaikio skyrėte ir skirate Lietuvos farmacijos sąjungos veiklai ir būdama LFS Valdybos viceprezidente, ir Farmakognozijos komisijos pirmininke. Per mūsų organizaciją bei žiniasklaidoje kompetentingai ginote vaistinių augalų specialistų prestižą ir ugdote gyventojų tinkamą požiūrį į vaistažolių ir fitopreparatų tinkamą vartojimą. Kaip galima būtų tobulinti LFS veiklą šioje srityje?

Lietuvoje ilgą laiką vyravo neįstatyminė savigyda augaliniais preparatais. Pacientai vadovavosi komercine reklama masinėse informacijos priemonėse, socialiniuose tinkluose bei populiariuose nerecenzuojamuose leidiniuose ir publikacijose; burtininkų patarimais ir jų „gydymu“, kurie yra pavojingi žmogaus sveikatai, kartais ir gyvybei.

LFS nariai – atskirų sričių ekspertai, turėtų aktyviau dalyvauti visuomenės švietime.

Sveikatos apsaugos sistemoje pastebėti naudojamose terminologijos nesklandumai ir net prieštaravimai, kurie sukelia painiavą. Pavyzdžiui: sinonimais pristatomi skirtingą reikšmę turintys terminai: šalutinis vaisto poveikis ir nepageidaujamas.

Mano darbo pagrindinis tikslas šioje srityje – dalyvavimas teisėkūros procese, kuriant Papildomosios ir alternatyviosios sveikatos priežiūros įstatymą, kuris pagrįstas vaistinių augalų racionalaus naudojimo moksliniais tyrimais ir jų taikymu visuomenės švietimui bei sveikai gyvensenai.

Šios problemos sprendžiamos nacionalinėse ir tarptautinėse mokslinėse konferencijose, vykdamas mokslų žinių sklaidą masinėse informacijos priemonėse, rašant mokslų leidinius ir straipsnius.

Jau antri metai Lietuvos Respublikos Seimas atkreipė dėmesį į farmacijos mokslų – farmakognozijos sritį, tai yra vaistinių augalų reikšmę ligų prevencijai ir gydymui. 2021-ieji paskelbti sveikos gyvensenos, farmakognozijos ir botanikos mokslų pradininko Lietuvoje – Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos metais, minint šio mokslininko 250-ąsias gimimo metines. Pažymėtina, kad 2021 m. sausio 1 d. įsigaliojo Papildomosios ir alternatyviosios sveikatos priežiūros

(PASP) įstatymas, kuris be kitų sričių pagrindžia sveiką gyvenseną, fiterapiją, kurortologiją, aromoterapiją, kur tyrimo objektas yra vaistiniai augalai.

Jūs ne tik dėstote studentams VDU ir farmakotechnikams Kauno kolegijoje bei vadovaujate magistrų darbams ir užsienio studentams bei doktorantams. Koks yra jaunųjų būsimų specialistų požiūris į studijas ir pareigų vykdymą?

Džiaugiuosi, kad aš dirbu mokslinį darbą ir turiu galimybę įgytas žinias perteikti ne tik Kauno kolegijos, bet Lietuvos ir užsienio mokslo institucijų studentams, vykdamas nacionalines studijų programas bei tarptautinę ERASMUS + studijų ir praktikos programą.

Dirbant su studentais pastebėta, kad jiems trūksta dalykinių bazinių žinių ir terminologijos, kurias jie turėtų įsisavinti mokykloje. Tai atsiliepia jų mąstymui, savarankiškai rašant tekstą kursiniuose bei baigiamuosiuose darbuose. Mano nuomone, tai viena iš priežasčių nesibaigiančios Bendrojo lavinimo ir aukštojo mokslo reformos.

Vytauto Didžiojo universiteto ir Kauno Kolegijos vadovų, mokslininkų – pedagogų ir specialistų iniciatyvinė grupė, nustatė šią problemą farmacijos mokslų ir Biotechnologijų srityje. 2019-2020 m. COVID-19 pandemijos komplikuotomis sąlygomis, sudaryta programos rengimo kūrybinga darbo grupė, dirbdama visuomeniniais pagrindais, sukūrė Technologijų mokslų krypties magistrantūros studijų programą *Biotechnologijos ir farmacinės analizė*. Studijų kokybės vertinimo centro (SKVC) paskirtos darbo grupės ekspertai šią programą įvertino aukščiausiu balu.

Gavusi SKVC patvirtinimą, studijų programa *Biotechnologija ir farmacinė analizė* nuo 2020 m. rugsėjo 1 d. pradėta vykdyti Vytauto Didžiojo universiteto Gamtos mokslų fakultete.

Ši studijų programa yra originali, unikali bei išskirtinė Respublikoje. Ji specializuojama praktiniams mokymams, nes daugiau kreditų skiriama tiriamiesiems ar praktiniams darbams. Studentai – paruošti plataus profilio specialistai, baigę studijas, turės galimybę įsidarbinti įvairių sričių analizės laboratorijose, įmonėse, tyrimo institutuose ir centruose.

Aš, kaip viena iš iniciatorių, programos kūrėjų ir vykdytojų dėstau: *Farmacinių preparatų, maisto kokybės ir jų toksikumo kontrolė, Farmakognostinė analizė, Praktinis tyrimo darbas, Specialybinė praktika, Mokslinė profesinė praktika*.

Malonu, kad studentai yra motyvuoti ir vertina šios programos galimybes.

Dabar, karantino sąlygomis, teorinės mokslinės žinios studentams perduodamos, naudojant IT technologijas nuotoliniu būdu. Jie laukia, kada atsiras galimybės šias žinias įtvirtinti laboratorijos, lauko praktikų ir gamybinėmis sąlygomis.

Jūs vadovaujate VDU Botanikos sodo, mūsų požiūriu, reikšmingiausiam padaliniiui, įkurtam prof. dr. K. Grybausko, kuriame praktiką atlieka LSMU bei kitų aukštųjų mokyklų studentai. Koks yra vaistinių ir aromatinių augalų asortimentas bei kokie yra ateities veiklos iššūkiai?

Nuo 1924 metų iki dabar pagrindinė Vaistinių augalų mokslinių tyrimų problema – augalų introdukcija ir jų įvairovės gausinimas ir racionalus naudojimas, atskirais laikotarpiais kinta tyrimų kryptys ir tematikos.

Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodo Mokslo skyriaus Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriaus unikali ir ilgalaikė augalų kolekcijos yra vaistinių augalų introdukcijos, jų įvairovės kompleksinių, tarpdisciplininių mokslinių tyrimų, projektinės, studijų ir praktinės veiklos centras Europoje.

Europos vaistų agentūros (EMA) Augalinių vaistinių produktų komiteto posėdyje akademikas prof. habil. dr. Audrius Sigitas Maruška ir prof. Dr. HP Ona Ragažinskienė pristatė Vaistinių (aromatinių) augalų tyrimus Lietuvoje.

Jūsų dukra nepasirinko farmacijos profesijos. O ko palinkėtume anūku, su kuriuo Jūs nuoširdžiai bendraujate?

Mano nuomone, vaikai ir anūku nėra tėvų nuosavybė, tai Aukščiausiojo siunčiama dovana, todėl jų negalima savintis, ar versti įgyvendinti savo svajones, nes jiems yra skirtas savarankiškas jų gyvenimo kelias.

Turbūt kiekvienas laisvalaikiu turi mėgstamą užsiėmimą – savo svylą. Kaip Jūs praleidžiate laisvalaikį?

Kaip ir visi veiklūs ir dirbantys žmonės skiriu laiko poilsiui bei sveikai gyvensenai, knygų skaitymui ir bendravimui su įdomiais žmonėmis. Savaitgalių rytais bėgioju pušyne ir atlieku gydomuosius sportinės mankštos ir kvėpavimo pratimus – tai ugdo valią ir kantrybę, sustiprina fiziškai ir dvasiškai. Dažnai ilsiuosi įvairiose šalyse, keliaudama ir aplankydama savo draugus, tame tarpe ir dukros šeimą.

Jūs esate ilgametė LFS Valdybos narė, skaitėte paskaitas farmacijos specialistams keliant jų profesinę kvalifikaciją apie vaistinių augalų reikšmę ir iš jų pagamintų vaistų mokliškai pagrįstą vartojimą, dažnai dalyvaujate Lietuvos farmacijos sąjungos renginiuose, FIP kongresuose ir bendraujate su buvusiais studentais. Kokią Jūs matote LFS organizacijos ateitį ir svarbą ginant farmacijos profesijos prestižą visuomenėje?

Mano nuomone, yra rimta problema – farmacijos mokslo kompetentingų specialistų trūkumas Lietuvos Respublikos Seime, Sveikatos apsaugos ministerijoje ir panaikintas Farmacijos departamentas. Be to, iki šiol

nėra vienybės, bendros strategijos ir tikslo siekimo bei racionalaus bendradarbiavimo tarp esamų ir naujai besikuriančių Lietuvos farmacijos visuomeninių organizacijų.

Lietuvos farmacijos sąjunga, paminėjusi jos įkūrimo ir specializuoto farmacijos bendruomenei leidinio publikavimo 200-ąsias metines, iki šiol puoselėja tikrąsias vaisininkystės tradicijas, derindama su naujai išskylančiais iššūkiais.

Aš, kaip Lietuvos farmacijos sąjungos valdybos narė, linkiu Lietuvos farmacijos sąjungai tapti atsakingu ir autoritetingu lyderiu sveikatos priežiūros sistemoje, pasiekimus pristatyti ne tik nacionalinėse ir tarptautinėse konferencijose bei visuotiniame žiniatinklyje, tačiau ir tradiciniame specializuotame žurnale „Lietuvos farmacijos žinios“.

LFŽ red kolegijos vardu dėkojame Gerbiamai profesorei už Jūsų pareikštas mintis ir prašome atsiųsti nuotraukų iš Jūsų gyvenimo ir veiklos. Nei atsakymų į klausimus apimtis, nei nuotraukų skaičius neribojamas.

Pagarbiai, prof. Eduardas Tarasevičius, LFŽ žurnalo redaktorius

Akimirkos iš jubiliatės prof. dr. Onos Ragažinskienės gyvenimo ir aktyvios profesinės veiklos

Akimirkos iš jubilatės prof. dr. Onos Ragažinskienės gyvenimo ir aktyvios profesinės veiklos

Akimirkos iš jubilatės prof. dr. Onos Ragažinskienės gyvenimo ir aktyvios profesinės veiklos

Birutė Varanavičienė su Santaros vaistinės vedėja Dalia Knašiene 2019 m. dalyvavo 24 EAHP kongrese, Barselonoje.

Jolanta Jakaitė Kauno klinikų vaistinė, akademiniam seminare, Varšuvoje 2018 m.

Europos ligoninių vaistininkų asociacija

Generalinė asamblėja Dubline 2018 m.

Vilniuje 2009 m. vykusio seminaro dalyvės Šiaulių ligoninės vaistinės pavaduotoja, Taida Gala Liublianos ligoninė, Slovėnija., Renalda Germanienė Kauno klinikos.

Praktiniai mokymai Briuselyje 2019m.

Europos ligoninių vaistininkų asociacija/European Association of Hospital Pharmacists (EAHP)

Europos ligoninių vaistininkų asociacija atstovauja daugiau nei 23 000 ligoninių vaistininkų iš 35 Europos šalių ir yra vienintelė nacionalinių organizacijų, atstovaujančių ligoninių vaistininkus tarptautiniu lygiu, asociacija.

Organizacijos įkūrimo idėja kilo 1969 m., kai Strasbūre vykusiam moksliniame kongrese keletas ligoninių vaistininkų iš skirtingų Europos šalių nusprendė, kad jie turėtų įsteigti naują Europos asociaciją, kuri atstovautų bendrus interesus. 1972 m. kovo 6 d. Šešių Europos šalių atstovai Hagoje, Olandijoje, pasirašė pirmuosius Europos ligoninių vaistininkų asociacijos įstatus. Pirmasis EAHP prezidentas - prancūzas Marcelas Lebasas, šiuo metu prezidento pareigas eina Petr Horak iš Čekijos.

Pirmosios šalys narės buvo Belgija, Didžioji Britanija, Danija, Prancūzija, Vokietijos Federacinė Respublika ir Olandija. 1973 m. Prie EAHP prisijungė Airija ir Ispanija, netrukus sekė Norvegija, Graikija, Austrija, Švedija ir Šveicarija. Dešimtajame dešimtmetyje narėmis tapo Italija, Portugalija, Vengrija, Liuksemburgas, Suomija, Slovakija, Slovėnija, Kroatija ir Čekija. Toliau sekė Estija, Latvija, Lietuva, Lenkija, Serbija, Turkija, Šiaurės Makedonija, Bulgarija ir Bosnija Hercegovina. Visai neseniai Islandija, Malta, Rumunija ir Juodkalnija tapo EAHP narėmis. 2011 m. rugpjūčio 1 d. EAHP oficialiai tapo Tarptautine ne pelno organizacija. Lietuva priimta į EAHP 2006 m Paryžiuje vykusios asamblėjos metu.

EAHP atstovauja ir plėtoja ligoninių vaistininkystę Europoje, siekdamas užtikrinti nuolatinį ligonių priežiūros ir gydymo rezultatų gerinimą. Tai pasiekama pasitelkiant mokslą, tyrimus, švietimą, praktiką, taip pat dalijantis gerąja patirtimi ir atsakomybe su kitais sveikatos priežiūros specialistais.

EAHP tikslai:

- pacientų ir visuomenės sveikatos labai plėtoti ligoninių vaistininkystę, prisilaikant bendrųjų farmacijos principų;
- skatinti mokslinius tyrimus ir švietimą, kad ligoninių vaistininkai visose Europos šalyse optimaliai prisidėtų prie visuomenės sveikatos;
- skatinti bendradarbiavimą su kitomis organizacijomis visuomenės sveikatos srityje;
- gerinti ligoninės vaistininkų pozicijas bei autoritetą sveikatos priežiūros specialistų tarpe ir visuomenėje;
- remti ir palaikyti ligoninių vaistininkų interesus Europos Sąjungos valdžios institucijose; remti ir ginti ligoninių vaistininkų interesus Europos Tarybos valdžios institucijose.

Europos ligoninių vaistininkų asociacija skatinama racionalų ir saugų vaistų ir medicinos prietaisų naudojimą Europoje, yra įsipareigojusi skleisti farmacijos mokslo ir praktikos naujoves, mokyti ligoninių vaistininkus organizuojamuose kursuose, seminaruose bei palaikyti nuolatinį profesinį tobulėjimą (CPD). Vaistininkams, dalyvavusiems ilgalaikiuose mokymuose, vykdomuose pagal specialiąją programą, suteikiama ligoninės vaistininko specializacija.

EAHP mokslinio komitetas tikslas yra nustatyti EAHP narių švietimo poreikius ir parengti švietimo programas tiems poreikiams patenkinti bei tarp šalių narių dalytis gerąja patirtimi, naujovių ir švietimo programomis, kurias galima pritaikyti kasdienėje praktikoje, skatinti ligoninių vaistininkus dalyvauti

praktiniuose tyrimuose. Įgyvendindami užsibrėžtus tikslus, kiekvienais metais organizuoja seminarus kuriuose dalyvauja atstovai iš visų šalių, EAHP narių. Pirmasis seminaras vyko 2006 m. Budapešte. Idėjos autorė - tuo metu viceprezidento pareigas ėjusi Elfriede Dolinar iš Austrijos. Tikslas – postsovietinio bloko šalių kolegoms organizuoti mokymus, siekiant suvienodinti ligoninių vaistininkystės lygį visose šalyse, EAHP narėse. Pareiškus pageidavimą mokymuose dalyvauti ir Vakarų Europos šalių vaistininkams, Dalyvių skaičius ženkliai išaugo, į seminarą gali būti siunčiama iki keturių atstovų iš kiekvienos šalies. 2009 m. akademinis seminaras vyko Vilniuje, o 2020 m. taip pat Vilniuje planuotas seminaras neįvyko dėl COVID 19 pandemijos.

Pagrindinis valdymo organas yra Generalinė asamblėja, kuri renkasi kasmet ir renka Asociacijos valdybą. Generalinė asamblėja yra delegatų konferencija, kurioje kiekviena valstybė narė gali turėti iki trijų delegatų. Delegacija turi vieną balsą, nepriklausomai nuo delegatų skaičiaus ar valstybės dydžio.

Direktorių valdyba yra asociacijos vykdomasis organas ir yra renkamas trejų metų kadencijai, su galimybe būti perrinktai. Atsakomybę už pagrindinę asociacijos veiklą dalijasi skirtingi direktoriai. Valdyba paprastai posėdžiauja keturis kartus per metus, be posėdžių kongreso ir Generalinės asamblėjos metu.

Valdyba vykdo Generalinėje asamblėjoje sutartą politiką, planuojairkoordinuoja asociacijos strateginių tikslų įgyvendinimą, padedama EAHP darbuotojų. Be to, valdyba aktyviai dalyvauja leidžiant oficialų asociacijos žurnalą „European Journal of Hospital Pharmacy“ (EJHP) bei organizuojant kasmetinį EAHP ligoninių vaistininkų kongresą. Kongrese kasmet dalyvauja apie trys tūkstančiai dalyvių iš viso pasaulio. Pranešimus skaityti pakviesti tarptautiniame lygyje pripažinti mokslininkai ir praktikai, vyksta didžiulė paroda, pateikianti paskutinių metų naujoves ir ateities vizijas (pvz. chemoterapinių vaistų skiedimui skirti robotai, vienkartinės dozės konkrečiam pacientui surinkimo ir supakavimo automatai ir kt.) Mokslinių ir organizacinių lygiu EAHP kongresai nenusileidžia FIP pasauliniams kongresams.

Organizacija neapsiriboja tik ligoninių vaistininkystės klausimais, bet aktyviai dalyvauja ir globaliuose projektuose.

EAHP bendradarbiauja su klimato ir tvaraus vystymosi ekspertais iš „ClimateCare“, siekdama kompensuoti anglies dvideginio išmetimą, susijusį su Asociacijos valdybos narių kelionėmis lėktuvu į ir iš valdybos posėdžių. Vykdomi projektai, kuriais kovojama su pasauline klimato kaita.

EAHP, kompensuodama išmetamą teršalų kiekį per „ClimateCare“, remia projektus, kurie ženkliai keičia žmonių gyvenimą. „LifeStraw Carbon For Water“ projektas, kurio tikslas - tiekti saugų vandenį 4 milijonams žmonių Kenijoje. Tai buvo pirmasis vandens tiekimo ir anglies dioksido kreditų susiejimo projektas, kurį pripažino Jungtinės Tautos. „Gyapa viryklių“ projektas padeda vietos verslininkams gaminti ir platinti Ganos namų ūkiams saugias, efektyvias virykles, kurios sumažina anglies naudojimą iki 50%, taupydama šeimos pinigus ir sumažindama kenksmingą dūmų, patenkančių į aplinką, kiekį.

Pagal EAHP informaciją parengė LFS Ligoninių vaistininkų ir klinikinės farmacijos komisijos pirmininkė farm. mag. Birutė Varanavičienė

Lietuvos farmacijos sąjungos suvažiavimo metu yra renkami ir tvirtinami LFS Garbės nariai, kurie savo veiklomis prisidėjo ir tie, kurie dabar pridideda prie LFS veiklos ir Lietuvos farmacijos pasiekimų

Teresė Ašembergienė	Janina Keniauskienė	Danutė Rimkienė
Nijolė Bacenskiene	Nijolė Kleiniene	Hiliaras Rodovičius
Jadvyga Balvočiūtė	Rimantas Klimas	Dalia Rukšnaitienė
Teofilus Barauskis	Bronė Klupšienė	Liudas Rulinskas
Zita Barsteiginė	Valerija Kriauciūnienė	Antanina Rulinskienė
Romualdas Basevičius	Elena Kučinskienė	Vladas Sakalauskas
Algimantas Blažys	Valerija Kudabienė	Jadvyga Sakalauskienė
Marija Butvilienė	Regina Kunevičiūtė	Irena Steikuvienė
Živilė Dambrauskienė	Irena Kursevičienė	Jonas Šimkevičius
Janina Daukšienė	Elena Latvienė	Eugenija Šimkūnaitė
Felicija Dryžienė	Petras Macas	Arvydas Šneideris
Genė Dūdaitė	Rimutė Macienė	Stasė Štakėnaitė
Julius Gaulė	Regina Medzikauskienė	Eduardas Tarasevičius
Antanas Gendrolis	Valerija Meiliulytė	Janina Urbienė
Almyra Girdenienė	Remigijus Mielinis	Marytė Ūžienė
Angėlė Gričienė	Jadvyga Mikalauskienė	Paulius Vainauskas
Genovaitė Grigaliūnienė	Andrius Narbekovas	Danutė Varvolytė
Romalda Gružinskienė	Regina Neverauskienė	Sigitas Vasiliauskas
Mikas Gustainis	Stasė Paškevičienė	Rita Vasiliauskiene-Vainauskiene
Liudas Ivanauskas	Elena Pečiukėnaitė	Birutė Veselauskienė
Aldona Janickienė	Danutė Petraitytė-Stapulionienė	Liucija Vėšienė
Leonardas Jurgutis	Bronė Petrokienė	Antanas Vinkus
Herta Lilita Kačionienė	Nijolė Pilytė	Elena Virkšienė
Adelė Karaciejūtė	Elena Puzinaitė	Lidija Zakarevičienė
Ona Kasparavičienė	Ona Ragažinskienė	Janina Zakšauskaitė
Violeta Katilienė	Kęstutis Ramanauskas	Jadvyga Zinkevičiūtė
Vanda Kavaliauskienė	Danutė Raulynaitienė	Regina Žukienė
Valė Kažukauskienė	Danutė Regesienė	Nijolė Žukovskaja

LFS Garbės nariai iš užsienio

Ilze Barene, Latvija	Jerzy Lazowski, Lenkija
Kitija Blumfelde, Latvija	Aidan O'Shea, Airija
Jozef Čižmarik, Slovakija	Kurt Rasmussen, Danija
Aigars Eniņš, Latvija	Volodymir Rudenko, Ukraina
Juozas Kalvaitis, JAV	Leopold Schmudermeier, Austrija
Peter Kielgast, Danija	Kaidi Vendla, Estija
Grzegorz Kucharewicz, Lenkija	

Vaistų didmenininkas - saugių ir kokybiškų vaistų garantas

Vaistų didmena – tai nematoma, tačiau gyvybiškai svarbi jungtis tarp vaistinių ir vaistų gamintojų. Šios jungties misija yra užtikrinti vaistų pristatymą vaistinėms ir kitiems tiekėjams, užtikrinant aukščiausius kokybės reikalavimus, kuriuos nustato geros platinimo praktikos (GPP) gairės. GPP gairės nurodo reikalavimus didmeninio platinimo licencijos turėtojo įgyvendinamai kokybės sistemai, darbuotojams, patalpoms ir įrangai, dokumentams, vykdomoms operacijoms (tiekėjų pasirinkimui ir jų tinkamumo patvirtinimui, gavėjų įvertinimui, vaistinių preparatų priėmimui, sandėliavimui, vaistinių preparatų atsargų valdymui, tiekimui, įskaitant transportavimą, eksportui į trečiąsias šalis), skundų, įtariamų falsifikatų, grąžinimų ir

atšaukimų valdymui, sutartinei veiklai, vidaus auditams. Nors didmenininkai laikosi aukščiausių kokybės užtikrinimo reikalavimų, tačiau pastaruoju metu buvo atsižvelgta į naują visuomenei keliamą pavojų – falsifikuotus vaistinius preparatus.

Farmacijos rinka yra griežtai reguliuojama: gamintojai laikosi geros gamybos praktikos, o didmenininkai geros platinimo praktikos reikalavimų, tačiau pirkėjus vis tiek pasiekia falsifikuoti vaistiniai preparatai, kurių kokybė, saugumas ir efektyvumas nėra pagrįsti, o poveikis gali būti pavojingas gyvybei. Net 1 iš 10 vaistinių preparatų žemo ir vidutinio išsivystymo šalyse yra falsifikatai, o vien ES dėl falsifikuotų vaistinių

Vaistų didmeninės įmonės interjeras.

Vaistinės/ASPI/didmeninio platinimo įmonės darbuotojas, skenuodamas vaistinio preparato pakuotės unikalų identifikatorių (UI) ir gavęs įspėjimo signalą, kad:

- neranda serijos (*Batch Not Found*),
- neranda pakuotės nuosekliojo (serializacijos numerio) (*Pack Not Found*),
- nesutampa tinkamumo vartoti data (*Expiry Date Mismatch*),
- nesutampa serija (*Batch Number Mismatch*),

- turi sustabdyti vaistinio preparato tiekimą/pardavimą/išdavimą.

Tokia vaistinio preparato pakuotė turi būti perkeliama į karantiną, jos platinti/parduoti/išduoti iki registruotojas ar jo atstovas atskirai praneš, kad problema išspręsta ir vaistinis preparatas nėra falsifikuotas, negalima!

- Vaistinė/ASPI/didmeninio platinimo įmonė apie tai turi informuoti registruotoją ar jo atstovą arba lygiagreto importu leidimo turėtoją

Įspėjimo signalai

preparatų pardavimų vidutiniškai per metus praranda 1,7 mlrd. eurų pajamų. Todėl nuo 2019 m. vasario 9d. visoje ES šalyse buvo pradėtas taikyti reglamentai, kuriuo remiantis beveik visų receptinių ir kai kurių nereceptinių vaistų pakuotės privalo būti su specialiomis apsaugos priemonėmis, unikaliais dvimačiais brūkšniniais (2D) kodais. 2D kodų identifikatoriai esantys ant vaistų pakuočių leidžia nustatyti vaisto autentiškumą ir identifikuoti kiekvieną individualią pakuotę. Pakuočių informaciją buvo patalpinta specialiai sukurtoje ES kaupyklų sistemoje, kurioje yra saugoma informacija apie į rinką išleistų vaistų pakuočių unikalius identifikatorius. Tokios sukurtos vaistų serializacijos sistemos pagalba yra užkertamas kelias falsifikuotiems vaistams patekti į pacientų rankas.

Serializacijos sistema turi veikti harmoningai ir tiksliai, todėl didelis vaidmuo kovoje su falsifikuotais vaistiniais preparatais tenka didmenininkams. Didmenininkai, kaip pagrindinio vaistų šrauto atstovai, privalo būti įsidiege specialias įrangas, atpažįstančias dvimačius brūkšninius kodus, taip pat sekti nustatytas metodikas ir jomis remiantis nuolatos tikrinti visų gaunamų vaistų pakuotes.

Jeigu tikrinami vaistai atitinka ES kaupyklų duomenis, vaistus galima tiekti vaistinėms ar įstaigoms, kurios įgaliosos tiekti vaistus visuomenei. Kovoje su falsifikuotais vaistais didmenininkai atlieka itin svarbų vaidmenį, jie tampa pirminiu apsaugos barjeru, apsaugančiu pacientus nuo padirbtų vaistinių preparatų.

Na, o galutiniui falsifikuotų vaistinių preparatų apsaugos barjeru apsaugančiu pacientus yra vaistinės ir sveikatos priežiūros įstaigos. Pastarosios prieš išduodamos (parduodamos) vaistus, turi patikrinti kiekvienos vaistų pakuotės apsauginius žaislus ir nacionalinėje sistemoje deaktyvinti unikalius identifikatorius. Jeigu sistemoje neaptinkama įspėjimo signalų ir įsitikinama, jog pakuotė yra autentiška, vaistinių preparatų galima išduoti (parduoti) pacientams.

Šaltiniai:

<https://www.entafarma.lt/naujausi-ir-moderniausi-farmaciniai-sandeliai-baltijos-salyse>
<https://www.fip.org/patient-safety>
<https://vvkt.lt/Vaistu-pakuociu-apsaugos-priemones>
<https://www.vvkt.lt/Gera-gamybos-praktika-GGP>
https://www.vvkt.lt/get_file

Farmacijos mag. Tautvydas Endriukaitis,
LFS farmacijos didmenininkų komisijos pirmininkas

Išplėstinės praktikos vaistininko kompetencijos ir vakcinacija

Apžvalga

LFS Socialinės farmacijos komisijos pirmininkė dokt. Indrė Trečiokienė

Lietuvoje gripo vakcinacijos rodikliai yra žemi, 2016-2017 metais siekė tik 8.4% (1), kai tuo tarpu PSO rekomenduoja paskiepyti 75% populiacijos (2). Visame pasaulyje skiepijimo nuo sezoninio gripo rodikliai yra neatitinkantis PSO tikslų, išskyrus tam tikrus regionus kur vykdomas aktyvus gripo programos valdymas. Kaip pavyzdys galėtų būti Didžioji Britanija. 2017m. UK aktyvių veiksmų dėka paskiepyta 69% rizikos grupės asmenų (3). Prie šio rodiklio ženkliai prisideda vaistininkai, kurie sezoninio gripo vakcina skiepija vaistinėse.

Iš viso Europoje septyniose šalyse vaistininkai skiepija pacientus vaistinėse (Airijoje, Portugalijoje, Prancūzijoje, Danijoje, Šveicarijoje, Norvegijoje ir Didžiojoje Britanijoje). Airijos vaistinėse paskiepytų žmonių skaičius nuo 2011m. didėjo kasmet ir dabar sudaro beveik 15% visų skiepytųjų nuo gripo atvejų. Be to, duomenys rodo, kad šie 15% gyventojų buvo naujai įtraukti į skiepijimo programą, nes bendras nuo gripo paskiepytųjų asmenų skaičius išaugo (t.y., vaistininkai pasiekė tuos gyventojus, kurie iki tol nesiskiepijo) (4).

Pirmosios vaistinių tinklų inicijuotos diskusijos dėl galimybės skiepyti vaistinėse prasidėjo prieš 6-7 metus. 2019 metais jau SAM iniciatyva, atsižvelgiant į šalies poreikius, buvo grįžta prie diskusijos apie vaistininko kompetencijų ir teikiamų paslaugų išplėtimą. Po ilgų diskusijų ir sprendimo paieškų, SAM suformuota darbo grupė pasiūlė vaistininko įgalinimo skiepyti modelį, kuris būtų priimtinas vaistininkams ir galėtų būti integruotas į sveikatos priežiūros sistemą.

Nuo 2021m. kovo 1d. norintys skiepyti vaistininkai turi išklausti specialius 36 val. kvalifikacijos kursus, įgyti išplėstinės praktikos vaistininko kvalifikaciją ir papildomą asmens sveikatos priežiūros – išplėstinės praktikos vaistininko licenciją. Lygiagrečiai, kad paslaugos galėtų būti teikiamos vaistinėje, vaistinė turi įgyti vaistinės ASPI licenciją, kuri suteikia teisę teikti imunoprofilaktikos paslaugas. Šiuo metu Lietuvoje yra 24 vaistinės, įgijusios tokią licenciją. Išplėstinės praktikos vaistininko kursai yra organizuojami Lietuvos sveikatos mokslų universitete ir Vilniaus universitete, šiuos kursus jau baigė virš 200 vaistininkų. Kursų metu gilinamos teorinės žinios apie infekcines ligas, imuninį atsaką, įgyjami praktiniai imunoprofilaktikos paslaugos teikimo įgūdžiai, simuliuojamos ir sprendžiamos realios situacijos. Išplėstinės praktikos vaistininko teises, pareigas ir kompetencijas reglamentuoja Lietuvos medicinos norma MN 170:2020 „Išplėstinės praktikos vaistininkas“.

Pirmoji medicinos normos redakcija apibrėžė, kad

išplėstinės praktikos vaistininkas galės skiepyti erkinio encefalito ir gripo vakcinomis. Vėliau, atsižvelgiant į poreikį ir Lietuvos situaciją, norma buvo papildyta: 2021-04-06 įtraukta imunoprofilaktika COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) vakcinomis, o 2021-04-30 pagal kompetenciją atlikti greitąjį SARS-CoV-2 antigeno testą.

Vaistininko kompetencijų išplėtimas ne tik turės teigiamą poveikį sveikatos priežiūros sistemai ir visuomenei, kaip matome kitose šalyse, tačiau turi naudoti ir patiems vaistininkams. Pilotinio Vinius universiteto Farmacijos centro studentų atlikto tyrimo metu nustatyta, kad iš apklaustų specialistų 89,3% išplėstinės praktikos vaistininkų mano, kad vakcinacija yra efektyvi imunoprofilaktikos priemonė, palyginti su 55,1% vaistininkų, neišklausiusių 36 val. mokymo kursų. 82,1% išklausių kursų visiškai sutinka, jog yra pasiruošę ir įgijo reikiamas kompetencijas, kad galėtų skiepyti ir tik 3% vaistininkų, kurie išklaudė kursus, jautų diskomfortą skiepyti.

Skatinant tam tikrų sveikatos prie paslaugų prieinamumą visuomenės vaistinėse ateityje neatsiejamai reikėtų svarstyti ir diegti ir paslaugų apmokėjimo ar kompensavimo mechanizmus. FIP atlikta apklausa rodo, kad iš 33 valstybių, kuriose vaistinėje teikiama vakcinacijos paslauga, 19-oje valstybių už paslaugą moka pacientas savomis lėšomis, 10-yje valstybių paslauga apmokama privalomojo sveikatos fondo lėšomis, 5-iose apmokama privačių sveikatos draudimo fondų ir likusiose 6-iose valstybėse paslauga yra finansuojama vaistinės lėšomis (5). Kanadoje, Danijoje, Suomijoje, Prancūzijoje, Airijoje, Naujojoje Zelandijoje, Didžiojoje Britanijoje ir Jungtinės Amerikos valstijose paslauga apmokama privalomojo sveikatos fondo lėšomis.

1. European Centre for Disease Prevention and Control. Seasonal influenza vaccination and antiviral use in EU/EEA Member States – Overview of vaccine recommendations for 2017–2018 and vaccination coverage rates for 2015–2016 and 2016–2017 influenza seasons. Stockholm: ECDC; 2018

2. WHO. Influenza vaccination coverage and effectiveness; 2021

3. NHS England. Flu Vaccination Programme Delivery Guidance 2018-19; 2018

4. Finnegan G. Flu season: pharmacies are key to protecting vulnerable citizens – VaccinesToday; 2019

5. International Pharmaceutical Federation (FIP). An overview of pharmacist impact on immunisation coverage: A Global survey. The Hague: International Pharmaceutical Federation (FIP); 2020

FIP COVID-19 BIULETENIS

Portugalija ruošiasi vaistinėms palengvinti savęs testavimą. Pagal naują Portugalijos vyriausybės patvirtintą potvarkį, vaistinėms leidžiama atlikti COVID-19 savikontrolę. Tačiau šalies sveikatos tarnyba dar nenustatė, kokius tyrimus teiks vaistinės, o ANF (Associação Nacional das Farmácias) su ja bendradarbiavo siekdama nustatyti tyrimus, kurie bus patvirtinti viešai. ANF vaistinėms patarė, kad kol kas jos negali išleisti savikontrolės rinkinių ir kad nustačius ir patvirtinus tyrimus, pacientams teks pateikti instrukcijas, kaip juos teisingai atlikti. Tuo tarpu Portugalijos farmacijos draugija pranešė, kad Lisabonos miesto taryba pradėjo nemokamą bandymų programą vaistinėse, skirtą 16 metų ir vyresniems gyventojams vietovėse, kuriose daugiau nei 120 atvejų tenka 100 milijonų gyventojų, ir į šią schemą investavo maždaug 15 mln. EUR. Pagal nacionalinę programą.

Brazilijos vaistinės tampa palydovinės imunizacijos centrais Brazilijos vaistinių tinklas „RaiaDrogasil“ bendradarbiaudamas su San Paulo savivaldybe praėjusį mėnesį pradėjo nemokamai skiepyti COVID-19. Vakcinas administruos pirminės sveikatos priežiūros centrų sveikatos priežiūros darbuotojai, o vaistinės darbuotojai bus atsakingi už logistiką. Iniciatyva prasidėjo nuo 17 vaistinių, tačiau bendrovė teigė, kad jų skaičius gali padidėti, „atsižvelgiant į savivaldybės sveikatos agentūrų poreikius“.

Italijos vaistiniai leido vaistinėse skirti vakcinas Italijos vyriausybė išleido dekretą, leidžiantį vaistininkams administruoti COVID-19 vakciną vaistinėse. Naujienas palankiai įvertino „Federfarma“, sakydama, kad vaistininkai yra neatsiejama nacionalinės sveikatos tarnybos su gydytojais ir slaugytojomis dalis, ir tai papildys naujas paslaugas, tokias kaip greitieji tyrimai, kad šalies tinklas, kuriame yra daugiau kaip 19 000 viešųjų ir privačių vaistinės jau teikia skubios pagalbos metu. Ji pridūrė, kad norint tinkamai įvertinti vaistininkų darbą, dabar reikia kuo greičiau pasiekti „teigiamą išvadą“ derybose dėl sutarties atnaujinimo, siekiant užtikrinti, kad vaistininkai ir vaistinės galėtų susidurti su šiuo „nauju ir labai svarbiausia užduotis geriausiomis sąlygomis“.

Vaistininkai **Norvegijoje** dabar gali užsisakyti vakciną COVID-19 Norvegijos sveikatos ir priežiūros tarnybų ministerija priėmė laikiną reguliavimo pakeitimą, suteikiantį vaistininkų vaistininkams teisę užsisakyti COVID-19 vakciną skirti vaistinėse, pranešė Norvegijos vaistinių asociacija (NPA). Tačiau ši rekvizavimo teisė nereiškia, kad žmonės dabar gali kreiptis tiesiai į vaistinę skiepytis. Vaistinės pirmiausia turi susitarti su savivaldybe, kuriai pavesta pristatyti vakciną. Nepaisant to, „labai teigiama, kad šis pokytis įvyko. Tai palengvins savivaldybių pagalbą iš vaistinių, kai šį pavasarį prasidės masinė vakcinacija. Turint 4000 vakcinuotojų ir 2000 vaistininkų, kurie gali užsisakyti, vaistinės yra reikšmingas šaltinis, sako HPA Andresen, NPA farmacijos reikalų direktorė.

Mažiausiai 8000 **Portugalijos** vaistininkų turi būti paskiepyti kovo mėnesį sveikatos priežiūros institucijos pradėjo susisiekti, planuoti ir skiepyti beveik 8 000 vaistininkų, kurie yra Portugalijos farmacijos draugijos sudarytame tiesiogiai slaugą teikiančių asmenų sąrašė. Taip pat kovo mėnesį vicemis admirolas Henrique Gouveia e Melo, vyriausybės vakcinacijos darbo grupės koordinadoras, kalbėjo apie galimą vaistinių patekimą į antrąjį šalies vakcinacijos plano etapą, kuris prasidės balandžio mėnesį. Tuo tarpu ANF (Associação Nacional das Farmácias) patvirtino, kad vaistininkai vaidins vaidmenį masinių skiepimų centruose Sintros savivaldybėje ir kad šie vaistininkai taip pat bus skiepyti.

Australijos klinikiniai vaistininkai pradeda skiepyti pirminės sveikatos priežiūros įstaigose, tačiau bendruomenės vaistinės vis dar sulaukys Australijos pirminės sveikatos klinikų vaistininkai vakciną pradėjo skirti praėjusį mėnesį. „Nors vaistininkai dalyvavo palaikant bendruomenę visos pandemijos metu, man, skiepijant COVID-19, kilo jausmas, kad darau kažką labai apčiuopiama, kad padėčiau Australijai [išstumti] iš pandemijos“, - sakė bendrosios praktikos Chrisas Freemanas. vaistininkas ir Australijos farmacijos draugijos (PSA) prezidentas straipsnyje „Australian Pharmacist“. Tačiau bendruomenės vaistinės vis dar laukia, kol išgirs jų susidomėjimo vakcinacija rezultatus. Tikėtasi, kad Sveikatos departamentas patars vaistinėms dėl rezultatų kovo pabaigoje, tačiau tikėtina, kad pranešimas bus pateiktas netrukus prieš prasidedant 2a fazės pradžiai gegužės viduryje, rašoma žurnale. PSA teigė suprantanti, kad departamentas reikalauja papildomos informacijos iš kai kurių vaistinių pagal Australijos techninę patariamąją grupę dėl imunizacijos vietų reikalavimų dėl COVID-19 vakcinacijos bendruomenės vaistinėse.

Prancūzijos vaistininkai pradeda skiepyti Vaistininkai Prancūzijoje praėjusį mėnesį rizikos veiksniais pradėjo skiepyti vyresnius nei 55 metų žmones. Vadovaujantis vyriausybės nutarimu, vasaros bendruomenės vaistininkai taip pat turėtų galėti išrašyti ir skirti COVID-19 vakciną visiems suaugusiems, išskyrus nėščias moteris, žmones, kuriems yra hemostazės sutrikimas, ir žmonėms, kuriems anksčiau buvo anafilaksinė reakcija į vieną iš vakcinų. komponentų arba kuriems buvo anafilaksinė reakcija į pirmąją injekciją.

Anglijos visuomenės sveikata pakeičia ankstesnius patarimus dėl priežiūros taškų testų Atlikusi apžvalgą, Anglijos visuomenės sveikata paskelbė, kad greitai COVID-19 antigeno testai gali būti naudojami visuomenės vaistinėse, be kitų „sveikatos priežiūros įstaigų“, žmonėms, turintiems simptomų. Sveikatos ir socialinės rūpybos departamento vykdomoji įstaiga vasario mėn. Paskelbė naujas gaires. Besimptomų pacientų šoninio srauto antigeno tyrimas vis dar nerekomenduojamas. Du nauji internetiniai seminarai, susiję su prieiga prie vaistų šią savaitę.

M C M X X I I
VYTAUTO DIDŽIOJO
UNIVERSITETAS

LIETUVOS
MOKSLŲ
AKADEMIJA

27-OJI TARPTAUTINĖ MOKSLINĖ PRAKTINĖ KONFERENCIJA „ŽMOGAUS IR GAMTOS SAUGA 2021“ ir seminaras, skirtas J. A. Pabrėžos mokslinei ir praktinei veiklai pažymėti

Prof. dr. Ona Ragažinskienė
Lietuvos farmacijos sąjungos Farmakognozijos komisijos pirmininkė
Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodas

Tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija „Žmogaus ir gamtos sauga“ vyksta kasmet, pažymint pasaulines Sveikatos, Aplinkos apsaugos bei Darbuotojų saugos ir sveikatos dienas.

Konferencijos tikslas – tarpusavyje susietų žmogaus saugos ir sveikatos, technologijų vystymo bei gamtos apsaugos tyrimų rezultatų skelbimas, sudarant galimybę mokslininkams ir kitiems (ypač jaunesiems tyrėjams) skleisti rezultatus ne tik tarp mokslininkų ir studentų, bet ir tarp ūkininkų, žemės ir miškų ūkio ar kitų sričių specialistų, populiarinti žmonių saugos bei gamtos apsaugos nuostatas.

Tarptautinės mokslinės-praktinės konferencijos „Žmogaus ir gamtos sauga 2021“ sekcija Aplinka ir sveikata

2021 m. gegužės 5 d. VDU Botanikos sode suorganizuota 27-osios kasmetinės tarptautinės mokslinės-praktinės konferencijos „Žmogaus ir gamtos sauga 2021“ sekcijos Aplinka ir sveikata (Seksijos vadovai: akademikas prof. habil.

dr. Audrius Sigitas Maruška, prof. dr. habil. Ona Ragažinskienė) bei seminaro (Seminaro vadovai: prof. dr. habil. Ona Ragažinskienė, prof. dr. habil. Nijolė Savickienė) veikla. Konferenciją atidarė jos organizacinio – mokslo komiteto pirmininko pavaduotojas doc. dr. Ričardas Butkus ir akademikas prof. habil. dr. Audrius Sigitas Maruška.

Šių metų konferencija koronaviruso (COVID-19) pandemijos sąlygomis buvo vykdoma nuotoliniu būdu MS Teams aplinkoje.

Konferencijos „Žmogaus ir gamtos sauga 2021“ sekcijoje Aplinka ir sveikata 12 žodinių tarpdisciplininių tyrimų pranešimų paruošė 31 bendraautorius, 11 standinių – 19 bendra autorių iš įvairių mokslo institucijų. Pranešimuose buvo analizuojamos svarbios mokslinės problemos: vaistinių augalų ir jų biologiškai veikliųjų junginių įvairovė ir jų racionalus naudojimas sveikatos gerinimui; aplinkos įtaka sveikatai; reakcinių objektų reikšmė sveikai gyvensenai; miesto aplinkos taršos įtaka medžių fitopatologinei būklei ir kitos.

veikaluose rastus nežinomus terminus susirašė alfabeto tvarka, juos iššifravo ir plačiai paaiškino – taip buvo sukurtas farmakognozijos, farmacijos ir medicinos terminų žodynas *Sunkiausių žodžių paaiškinimas*.

J. A. Pabrėža įgytas žinias stengėsi pritaikyti praktikoje, gamino vaistus, mokė žmones pažinti vaistinius augalus ir jų vaistinę augalinę žaliavą naudoti gydymui. Jis pats lankė ligonius bei priiminėjo ir gydė juos vienuolyne. Stengdamasis pagelbėti skurstantiems žmonėms, kurie neturi galimybės susiekti su vaistininku ir pasitarti su gydytoju, parašė leidinį *Namų vaistinė*.

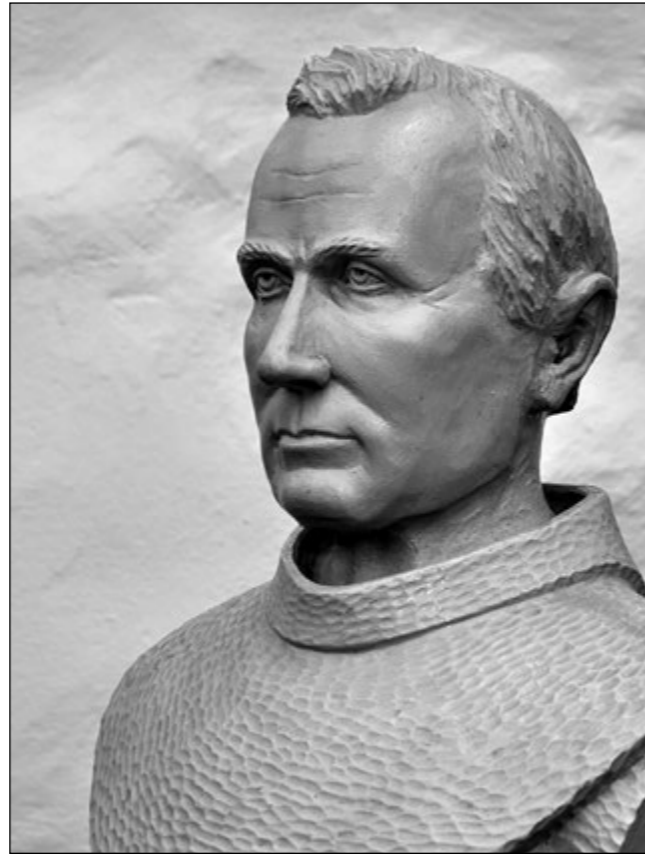
J. A. Pabrėža pamoksluose žemaičiams aiškino, kad nereikia tikėti burtais, užkalbėjimais ir prietarais, kurie būdavo taikomi ligų gydymui. Jis glaudžiai bendradarbiavo su liaudies medicinos praktikais ir domėjosi jų žiniomis apie vaistinių augalų savybes bei praktinį pritaikymą (Ragažinskienė, Mekas, 2011).

Šis bendravimas su liaudies medicinos žinovais, jį patį įkvėpė sukurti vieningą mokslinę augalų vardų sistemą.

Pažymėtina, kad J. A. Pabrėža, gyvendamas labai kukliai, tiesiog asketiškai, pats rašė savotišką filosofinį veikalą „Ryžtai“, kuriame susistemino sveiko gyvenimo principus.

J. A. Pabrėžos indėlis botanikos mokslo raidai Lietuvoje. Dr. E. Kanopka ir dr. J. Dagys išryškino, kad J. A. Pabrėža didžiausią savo gyvenimo dalį skyrė medicinai, farmacijai, farmakognozijai ir botanikai. Atsiminimuose J. A. Pabrėža rašo, kad „vaikas būdamas pamėgau augalus. Juos sodinau, ravėjau ir su jais žaidžiau. Norėdamas pažinti jų savybes, darydavau tinktūras“. Jo prisiminimai rodo, kad susidomėjimas vaistiniais augalais prasidėjo vaikystėje. Vėliau jis mokydamosis Vilniaus universitete studijavo mediciną, chirurgiją, botaniką, Šventąjį Raštą bei teisę – stengėsi įgyti visapusišką išsilavinimą ir būti naudingas savo kraštui.

Visą gyvenimą jis pašventė mokslui, tobulėjimui, bendradarbiavo ir susirašinėjo su to laikotarpio mokslininkais: J. F. Volfangu, S. B. Jundzilu, S. Gorskiu ir rašė mokslinius darbus Žemaičių tarme – lenkų ir lotynų kalbomis. Jis, keliaudamas po Žemaitiją, ir užrašinėdamas žemaitiškus augalų vardus, rinko vaistinius augalus ir sudarė 800 rūšių augalų herbarą. To herbaro dalis yra išlikusi iki šių dienų ir saugoma Jungtinio gamtos tyrimų centro Atviros prieigos Botanikos instituto Herbariume (BILAS).

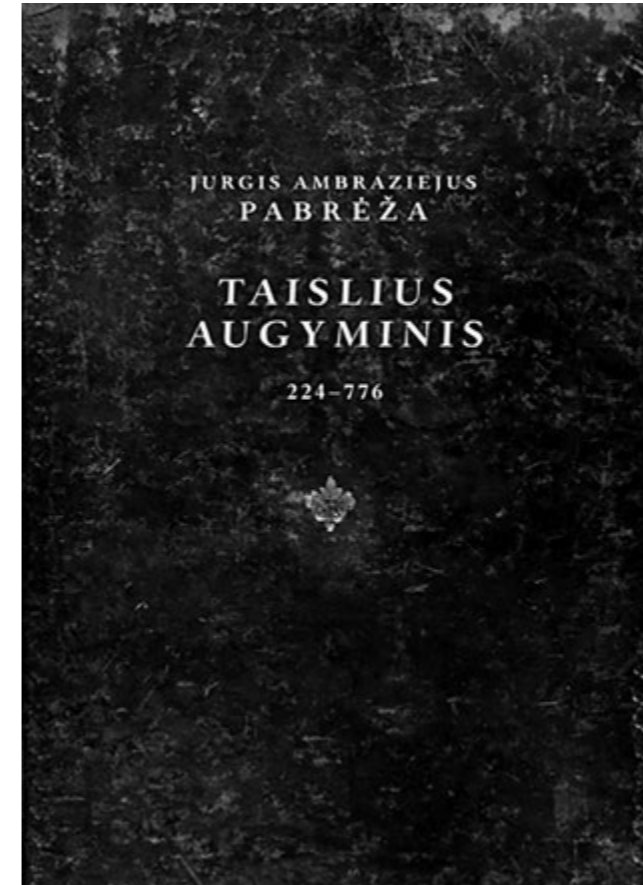
Jurgis Ambraziejus Pabrėža yra vadinamas Lietuvos Botanikos Tėvu. Jis parašė stambius mokslinius botanikos darbus: *Waardaa tayslyynee Augimiu atsyrądqntiu Augmyniičžioo žemaytyyniee Ózweráčžio saawiejy Augmes liig šžioł aastrastas Žemaaytiusy, Lyyitówoo, Wolyynyjoo, yr Podooolyjoo* (1834) ir *Sryje Balsenyyny. Biiluu Žemayt* (1834).

Jurgis Ambraziejus Pabrėža 1834-1843 metais sukūrė pagrindinį botanikos veikalą *Taislius augyminis (Augalų sistema)*, kurio ištraukos po jo mirties pradėtos publikuoti Jungtinėse Amerikos Valstijose 1900 metais „Dirvos“ bendrovės lėšomis (Gidžūnas, 1993).

Taisliaus augyminio tapo pagrindiniu šaltiniu kitiems mokslininkams, kurie XX a. tobulino lietuvių botanikos terminiją (Dagys, 1965).

Prof. J. Dagys *Taislius augyminis* laikė svarbiausiu Lietuvos botanikos mokslo veikalu, apie kurį rašė „Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos žodyno komisija su gilia pagarba studijavo šį didįjį kunigo J. A. Pabrėžos darbą, stebėjosi autoriaus darbštumu ir kruopštumu: juk jis pats vienas, beveik neturėdamas medžiagos, sukūrė lietuvišką botanikos terminologiją ir augalų vardyną“.

2008 m. Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos *Taislius augyminis* rankraštis (1042 puslapiai) yra įtrauktas

į UNESCO programos „Pasaulio atmintis“ Lietuvos nacionalinį registrą kaip nacionalinės reikšmės dokumentinio paveldo objektas (Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija).

<https://unesco.lt/komunikacija-ir-informacija/lietuvos-nationalinis-registras-pasaulio-atmintis/>

2003 m. bendradarbiaujant trims institucijoms: Gamtos tyrimų centro Botanikos ir Lietuvių kalbos institutams bei Nacionalinei Martyno Mažvydo bibliotekai, pradėti J. A. Pabrėžos veikalą *Taislius augyminis* parengiamieji leidymo darbai: 2009 m. buvo išleista pirmoji rankraščio dalis, 2014 m. – antroji, o 2015 m. – trečioji.

<https://blog.lnb.lt/rkrs/2016/02/24/isleista-j-a-pabrezos-veikalo-taislius-augyminis-trecioji-knyga/>

J. A. Pabrėža – ne tik kunigas, pamokslininkas, botanikas, farmakognostas, sveikos gyvensenos propaguotojas, geografijos vadovėlio ir geografijos terminų žodyno autorius, bet Neformalios lituanistinės mokyklos įkūrėjas ir idėjinis vadovas, kurio palikimas turi didelę ir svarbią išliekamąją vertę.

J. A. Pabrėžos bei jo sekėjų ir mokinių rankraščiniai tekstai surinkti į Neformalios lituanistinės mokyklos Kretingos bernardinų vienuolyne kolekciją, kuri 2019

m. pripažinta nacionalinės reikšmės dokumentinio paveldo objektu ir įrašyta į UNESCO programos „Pasaulio atmintis“ Lietuvos nacionalinį registrą. Dabar ši kolekcija saugoma Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bei Vilniaus universiteto ir Mažesniųjų brolių ordino Lietuvos Šv. Kazimiero provincijos Kretingos Apreiškimo vienuolyno bibliotekose.

<https://www.kretvb.lt/virtualios-parodos/virtuali-paroda-jurgiu-ambraziejui-pabrezai-250-2/>

2021 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintu planu siekiama paminėti mokslininko, botanikos ir farmakognozijos mokslų bei sveikos gyvensenos pradininko, lietuvių kultūrinio sąjūdžio dalyvio, žemaičių raštijos veikėjo ir mokslo terminų kūrėjo, kunigo pranciškono Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos (1771-1849) 250-ąsias gimimo metines ir pristatyti visuomenei jo palikimą bei atskleisti nuopelnus Lietuvos mokslo raidai, švietimui ir dvasinės kultūros puoselėjimui. Šiame plane numatytos J. Ambraziejaus Pabrėžos veiklai išryškinti, skirtos mokslinės konferencijos ir minėjimai, edukaciniai, kultūriniai ir pažintiniai renginiai, laidos ir publikacijos.

Tame tarpe, paminėtinas renginys 2021 m. gegužės 5 d. tradicinės kasmetinės 26 tarptautinės mokslinės praktinės konferencijos Žmogaus ir gamtos sauga 2021 metu organizuojamas **seminaras Mokslo žinių sklaida apie vaistinių augalų tyrimus ir racionalų panaudojimą**, skirtas farmakognosto, botaniko, vienuolio Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos (1771-1849) mokslinei, pedagoginei, šviečiamajai ir gamtosauginei veiklai pažymėti.

(<https://zua.vdu.lt/27-oji-tarptautine-moksline-praktine-konferencija-zmogaus-ir-gamtos-sauga-2021/>)

Parengė apie 50 darbų botanikos tema, tarp jų didžiulį enciklopedinį leidinį „Taislius augyminis“, kur apibūdino 643 augalus. Pats autorius rinko piničius jam išleisti, tačiau publikuotas jis buvo tik 1900 m. Amerikoje. Surinko herbariumą (~ 800 augalų rūšių), kurio didelė dalis XX a. pr. išvežta į Odesos universitetą, o likusioji dalis (238 lapai) 1930 m. perduota Vytauto Didžiojo universitetui. Pirmasis sukūrė žemaitišką botanikos terminologiją. Taip pat gydė žmones; iš viso yra išlikę 17 jo rankraščių, kuriuose aprašomos ligos, jų simptomai, gydymas.

Talkino leidžiant istorinius veikalus. Produktivus bendradarbiavimas vyko su Simonu Daukantu ir vyskupu Motiejumi Valančiumi. Yra likęs negausus literatūrinis veikalų palikimas. Ypač liaudies buvo pamėgti jo eilėraščiai.

**III SKYRIUS
PAREIGOS**

12. Išplėstinės praktikos vaistininkas privalo:

- 12.1. teikti pirmąją medicinos pagalbą Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;
- 12.2. pagal savo kompetenciją, nurodytą Lietuvos medicinos normoje, ir asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kurioje dirba, licenciją paskirti ir atlikti suaugusiųjų imunoprofilaktiką į Lietuvos Respublikos vaistinių preparatų registrą, Bendrijos vaistinių preparatų registrą arba Lygiagrečiai importuojamų vaistinių preparatų sąrašą įrašytomis nekalendorinėmis negyvosiomis vakcinomis nuo sezoninio gripo ir erkinio encefalito bei užtikrinti teikiamą asmens sveikatos priežiūros paslaugų kokybę;
- 12.3. nepriskirtais jo kompetencijai atvejais rekomenduoti pacientui kreiptis į atitinkamos srities asmens sveikatos priežiūros specialistą;
- 12.4. bendradarbiauti su kitais asmens sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistais;
- 12.5. propaguoti sveiką gyvenseną, ligų profilaktikos ir sveikatos tausojimo bei ugdymo priemones;
- 12.6. teikti informaciją apie imunoprofilaktiką ir imunoprofilaktikos paslaugą pacientams;
- 12.7. turėti spaudą, kurio numeris suteikiamas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. V-1 „Dėl Specialisto spaudos numerio suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ nustatyta tvarka;
- 12.8. pagal kompetenciją vykdyti privalomas sveikatos programas;
- 12.9. laikytis profesinės etikos principų, gerbti pacientų teises ir jų nepažeisti, saugoti profesinę paslaptį ir visą informaciją apie pacientą laikyti konfidencialia; kitiems asmenims ši informacija gali būti atskleista Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytais pagrindais ir tvarka;
- 12.10. tobulinti profesinę kvalifikaciją Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka;
- 12.11. laikytis licencijuojamos asmens sveikatos priežiūros specialisto praktikos veiklos sąlygų;
- 12.12. tvarkyti išplėstinės praktikos vaistininko praktikos dokumentus Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;
- 12.13. paaiškinti išplėstinės praktikos vaistininko praktikos aplinkybes Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos, teisės saugos institucijų ir kitų kontroliuojančių institucijų prašymu;
- 12.14. pastebėjus įtariamą vakciną sukeltą nepageidaujamą reakciją ar gavus informacijos apie ją, pranešti apie tai Valstybinei vaistų kontrolės tarnybai prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos, naudojant nustatytą pranešimo apie įtariamą nepageidaujamą reakciją formą, patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. V-185 „Dėl Sveikatos priežiūros ar farmacijos specialisto pranešimo apie įtariamą nepageidaujamą reakciją (INR) pateikimo tvarkos aprašo, Sveikatos priežiūros ar farmacijos specialisto pranešimo apie įtariamą nepageidaujamą reakciją (INR) formos ir Paciento pranešimo apie įtariamą nepageidaujamą

reakciją (INR) formos patvirtinimo“;

12.15. naudoti tik teisės aktų reikalavimus atitinkančias medicinos priemones (prietaisus), išskyrus kituose teisės aktuose nustatytas išimtis. Užtikrinti, kad medicinos priemonės (prietaisai) būtų naudojamos teisės aktų nustatyta tvarka ir vadovaujantis gamintojų su medicinos priemone (prietaisu) pateikiama informacija;

12.16. atlikti kitas Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių asmens sveikatos priežiūros specialisto praktiką, nustatytas pareigas.

**IV SKYRIUS
KOMPETENCIJA**

13. Išplėstinės praktikos vaistininko profesinę kompetenciją sudaro žinios ir gebėjimai, kurie įgyjami vaistininkui papildomai baigus Lietuvos medicinos normos 4 punkte nurodytą programą bei nuolat tobulinant įgytą profesinę kvalifikaciją atsižvelgiant į medicinos mokslo ir praktikos pažangą.

14. Išplėstinės praktikos vaistininkas turi žinoti:

- 14.1. dokumentų rengimo, tvarkymo ir apskaitos pagrindus;
- 14.2. medicinos statistikos pagrindus;
- 14.3. sveikatos draudimo pagrindus;
- 14.4. sveikatos teisės pagrindus;
- 14.5. darbo saugos principus;
- 14.6. asmens duomenų apsaugos principus;
- 14.7. naudojimosi informacinėmis ir ryšio technologijomis būdus ir mokėti jais naudotis.
- 15. Išplėstinės praktikos vaistininkas turi išmanyti:
 - 15.1. bendruosius sveikatos priežiūros organizavimo principus;
 - 15.2. infekcinių ligų profilaktikos ir kontrolės principus;
 - 15.3. vakcinacijos naudą, tarptautines ir Lietuvos suaugusiųjų skiepavimo rekomendacijas;
 - 15.4. vakcinų tipus, imuniteto susidarymo būdus ir jo ilgalaikiškumą;
 - 15.5. injekcijų tipus, aseptikos ir antiseptikos principus;
 - 15.6. medicininių atliekų tvarkymo reikalavimus;
 - 15.7. vakcinų įskiepimo būdus bei techniką;
 - 15.8. vakcinų laikymo reikalavimus;
 - 15.9. vakcinų sukeliama nepageidaujama reakcijas, jų valdymą ir priemones joms išvengti;
 - 15.10. suaugusių asmenų imunoprofilaktikos ypatumus.
- 16. Išplėstinės praktikos vaistininkas turi gebėti:
 - 16.1. taikyti imunoprofilaktikos principus praktikoje:
 - 16.1.1. įvertinti paciento sveikatos būklę, indikacijas ir kontraindikacijas skiepėjimui naudojant kontrolinį skiepų suaugusiesiems kontraindikacijų patikrinimo klausimą;
 - 16.1.2. paruošti imunoprofilaktikai skirtą darbo vietą pagal aseptikos ir antiseptikos reikalavimus;
 - 16.1.3. paruošti imunoprofilaktikai skirtas priemones procedūrai atlikti;
 - 16.1.4. paruošti asmenį imunoprofilaktikos procedūrai, suteikti informaciją žodžiu ir raštu apie paruošimą imunoprofilaktikos procedūrai, jos eigą ir galimas komplikacijas;
 - 16.1.5. atlikti injekciją Lietuvos medicinos normos 12.2 papunktyje nurodytomis vakcinomis;
 - 16.2. suteikti pagalbą anafilaksinio šoko metu.

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS
APSAUGOS MINISTRAS****ĮSAKYMAS
DĖL IŠPLĖSTINĖS PRAKTIKOS VAISTININKO
PASLAUGŲ TEIKIMO REIKALAVIMŲ APRĄŠO
PATVIRTINIMO**

2021 m. sausio 4 d. Nr. V-2
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo 10 straipsnio 6 punktu ir siekdamas Lietuvos Respublikoje pagerinti imunizacijos lygį ir imunoprofilaktikos paslaugų prieinamumą:

- 1. Tvirtinu Išplėstinės praktikos vaistininko paslaugų teikimo reikalavimų aprašą (pridedama).
- 2. Pavedu įsakymo vykdymą kontroliuoti viceministrui pagal veiklos sritį.

Sveikatos apsaugos ministras Arūnas Dulkyš

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro
2021 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. V-2

**IŠPLĖSTINĖS PRAKTIKOS VAISTININKO
PASLAUGŲ TEIKIMO REIKALAVIMŲ APRĄŠAS****I SKYRIUS
BENDROSIOŠ NUOSTATOS**

- 1. Išplėstinės praktikos vaistininko paslaugų teikimo reikalavimų aprašas (toliau – Aprašas) nustato minimalius reikalavimus specialistams, patalpoms, medicinos priemonėms (prietaisams), įrenginiams ir šių paslaugų teikimo organizavimo reikalavimus, kuriuos turi atitikti asmens sveikatos priežiūros įstaiga (toliau – ASPĮ), teikianti išplėstinės praktikos vaistininko paslaugas (toliau – paslaugas).
- 2. Paslaugos teikiamos juridinio asmens veiklos vietoje, turinčioje galiojančią vaistinės veiklos licenciją ir įstaigos asmens sveikatos priežiūros licenciją teikti asmens sveikatos priežiūros paslaugas.
- 3. Apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos yra apibrėžtos Lietuvos Respublikos asmens sveikatos priežiūros praktikos įstatyme, Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatyme, Lietuvos Respublikos farmacijos įstatyme, ir kituose asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimą ir farmacinę veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose.
- 4. Apraše nustatyti reikalavimai taikomi paslaugas teikiančioms ASPĮ nepriklausomai nuo jų nuosavybės formos.

**II SKYRIUS
REIKALAVIMAI SPECIALISTAMS**

- 5. Paslaugas gali teikti tik išplėstinės praktikos vaistininkas.
- 6. Paslaugas teikiantis specialistas privalo turėti galiojančias:
 - 6.1. asmens sveikatos priežiūros praktikos licenciją, suteikiančią teisę verstis asmens sveikatos priežiūros praktika pagal išplėstinės praktikos vaistininko profesinę kvalifikaciją;
 - 6.2. vaistininko praktikos licenciją.

**III SKYRIUS
REIKALAVIMAI PATALPOMS**

- 7. ASPĮ paslaugoms teikti turi būti įrengtos šios patalpos:
 - 7.1. procedūrinis kabinetas (patalpa), atitinkantis Lietuvos higienos normoje HN 47-1:2012 „Sveikatos priežiūros įstaigos. Infekcijų kontrolės reikalavimai“, patvirtintoje Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. V-946 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 47-1:2012 „Sveikatos priežiūros įstaigos. Infekcijų kontrolės reikalavimai“ patvirtinimo“ ir Lietuvos higienos normoje HN 47:2011 „Asmens sveikatos priežiūros įstaigos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintoje Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. V-737 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 47:2011 „Asmens sveikatos priežiūros įstaigos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (toliau – HN 47:2011) nustatytus reikalavimus. HN 47:2011 40 punkte nurodyti reikalavimai šiam procedūriniam kabinetui (patalpai) neprivalomi;
 - 7.2. pacientų laukiamasis ar pacientų laukimo vieta, kuri gali būti įrengta vaistinės oficine, jei oficios plotas yra didesnis už mažiausią leidžiamą oficios plotą, ir atskirta pertvara (gali būti mobili) arba pažymėta pertvaros vieta. Jei paslaugas teikianti ASPĮ yra kitos ASPĮ patalpose, kaip pacientų laukimo vieta gali būti naudojamas kitos ASPĮ laukiamasis.
 - 8. ASPĮ turi būti įrengta tualetų patalpa pacientams, kuri gali būti bendra pacientams ir personalui arba įrengta kitoje pacientams prieinamoje pastato, kurio patalpose teikiamos paslaugos, vietoje.
 - 9. Aprašo 7 punkte nurodytos patalpos įrengiamos vaistinės licencijoje nurodytose patalpose nepažeidžiant Vaistinių patalpų ir įrengimų reikalavimų, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. sausio 7 d. įsakymu Nr. V-7 „Dėl Vaistinių patalpų ir įrengimų reikalavimų patvirtinimo“, nuostatų.
- IV SKYRIUS
**MEDICINOS PRIEMONĖS (PRIETAISAI), KITOS
PRIEMONĖS IR ĮRENGINIAI, REIKALINGI
PASLAUGOMS TEIKTI**
 - 10. ASPĮ privalo būti:
 - 10.1. kraujospūdžio matavimo aparatas;
 - 10.2. termometras kūno temperatūrai matuoti;
 - 10.3. bendrosios paciento apžiūros kušetė arba funkcinė kėdė;
 - 10.4. sveikatos priežiūros įstaigos pirmosios medicinos pagalbos rinkinys, kaip nurodyta Sveikatos priežiūros įstaigos pirmosios medicinos pagalbos rinkinio apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. V-450 „Dėl Sveikatos priežiūros įstaigos pirmosios medicinos pagalbos rinkinio aprašo, Pirmosios pagalbos rinkinio aprašo ir Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų kompetencijos, teikiant pirmąją medicinos pagalbą, aprašo patvirtinimo“;
 - 10.5. jei teikiamos imunoprofilaktikos asmens sveikatos priežiūros paslaugos – priemonės ir įrenginiai, nurodyti Imunoprofilaktikos organizavimo ir atlikimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos

ministro 2002 m. rugsėjo 23 d. įsakymu Nr. 468 „Dėl Imunoprofilaktikos organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Imunoprofilaktikos organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašas).

V SKYRIUS

PASLAUGŲ TEIKIMO ORGANIZAVIMAS

11. Išplėstinės praktikos vaistininkas paslaugas teikia pagal kompetenciją, nustatytą Lietuvos medicinos normoje MN 170:2020 „Išplėstinės praktikos vaistininkas“, patvirtintoje Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. gruodžio 15 d. įsakymu Nr. V-2921 „Dėl Lietuvos medicinos normos MN 170:2020 „Išplėstinės praktikos vaistininkas“ patvirtinimo“.

12. Paslaugas teikianti ASPĮ duomenis, susijusius su pacientų sveikata ir jos priežiūra, turi tvarkyti elektroniniu būdu, vadovaudamasi Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinės sistemos naudojimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. gegužės 26 d. įsakymu Nr. V-657 „Dėl Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinės sistemos naudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

13. Išplėstinės praktikos vaistininkas, teikdamas imunoprofilaktikos paslaugas skiria ir atlieka vakcinaciją erkinio encefalito ir sezoninio gripo vakcinomis, vadovaudamasis Imunoprofilaktikos organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašu.

14. Jei paslaugas teikianti ASPĮ, į kurią kreipėsi pacientas, dėl paciento sveikatos būklės imunoprofilaktikos asmens sveikatos priežiūros paslaugų jam suteikti negali, ji tokiam pacientui turi rekomenduoti kreiptis į šeimos gydytoją, prie kurio pacientas yra prisirašęs.

VI SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

15. Už pacientui padarytą žalą paslaugas teikianti ASPĮ atsako Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių pacientui padarytos žalos atlyginimą, nustatyta tvarka.

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO

**2002 M. KOVO 8 D. ĮSAKYMO NR. 112 „DĖL
RECEPTŲ RAŠYMO IR VAISTINIŲ PREPARATŲ,
MEDICINOS PRIEMONIŲ (MEDICINOS
PRIETAISŲ) IR KOMPENSUOJAMŲJŲ MEDICINOS
PAGALBOS PRIEMONIŲ IŠDAVIMO (PARDAVIMO)
VAISTINĖSE GYVENTOJAMS IR POPIERINIŲ
RECEPTŲ SAUGOJIMO, IŠDAVUS (PARDAVUS)
VAISTINIUS PREPARATUS, MEDICINOS
PRIEMONES (MEDICINOS PRIETAISUS) IR
KOMPENSUOJAMĄSIAS MEDICINOS PAGALBOS**

PRIEMONES VAISTINĖJE, TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO

2021 m. kovo 16 d. Nr. V-553

Vilnius

Pakeičiu Receptų rašymo ir vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse gyventojams ir popierinių receptų saugojimo, išdavus (pardavus) vaistinius preparatus, medicinos priemones (medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones vaistinėje, taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 8 d. įsakymu Nr. 112 „Dėl Receptų rašymo ir vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse gyventojams ir popierinių receptų saugojimo, išdavus (pardavus) vaistinius preparatus, medicinos priemones (medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones vaistinėje, taisyklių patvirtinimo“:

1. Pakeičiu 3.1 papunktį ir jį išdėstau taip:

„3.1. **Bendrinis veikliosios medžiagos pavadinimas** – tarptautiniu (-iais) prekės ženklu neregistruotas (-ai) veikliosios (-ių) medžiagos (-ų) pavadinimas (-ai), jei jo (jų) nėra – veikliosios (-ių) medžiagos (-ų) pavadinimas (-ai), nurodytas (-i) Europos farmakopėjoje, jei jo (jų) nėra – veikliosios (-ių) medžiagos (-ų) pavadinimas (-ai), nurodytas (-i) Europos Sąjungos valstybės narės ar trečiosios valstybės nacionalinėje farmakopėjoje; jei jo (jų) nėra – įprastas (-i) bendrinis (-iai) veikliosios (-ių) medžiagos (-ų) pavadinimas (-ai), jei jo (jų) nėra – mokslinis (-iai) veikliosios (-ių) medžiagos (-ų) pavadinimas (-ai).“

2. Papildau 3.3¹ papunktį:

„3.3¹. **Kitos ES valstybės apdraustasis** – asmuo, apdraustas valstybiniu sveikatos draudimu kitose Europos Sąjungos, Europos ekonominės erdvės šalyse ir Šveicarijos Konfederacijoje (toliau – ES valstybės), taip pat asmenys, apdrausti valstybiniu sveikatos draudimu Jungtinėje Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystėje, kuriems pagal Tarybos Susitarimą dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos toliau taikomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 987/2009, nustatančiame Reglamente (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką, įtvirtintos socialinės apsaugos koordinavimo taisyklės.“

3. Pakeičiu 44.4.3 papunktį ir jį išdėstau taip:

„44.4.3. kompensuojamieji vaistiniai preparatai ar kompensuojamosios MPP skiriami kitos ES valstybės apdraustajam.“

4. Pakeičiu 85.4 papunktį ir jį išdėstau taip:

„85.4. duomenys apie pacientą (paciento vardas (-ai), pavardė (-ės), ESI numeris, asmens kodas, gimimo data, amžius, lytis; gyvenamosios vietos adresas, telefono numeris, elektroninio pašto adresas, jei turi. Tais atvejais, kai pacientas gydomas anonimiškai, nurodomos pirmosios dvi paciento

vardo (-ų) ir pirmosios dvi pavardės (-ių) raidės, ESI numeris, lytis, paciento gimimo data įrašoma nurodant paciento gimimo metus, gimimo mėnuo bei diena visuomet nurodomi įrašant „sausio 1 d.“, paciento amžius (nurodoma, kiek metų pacientui sukanka ar sukaks einamaisiais kalendoriniais metais);“.

5. Pakeičiu 110 punktą ir jį išdėstau taip:

„110. Jei užsakomas receptinis vaistinis preparatas ar kompensuojamoji MPP, ant popierinio recepto dedamas spaudas „Vaistai užsakyti“, nurodomas vaistinės pavadinimas ir užsakymo data. Jei užsakomas vaistinis preparatas ar kompensuojamoji MPP pagal elektroninį receptą, farmacijos specialistas elektroninį receptą pažymi žyma „Rezervuota“ ir toks elektroninis receptas yra rezervuojamas. Farmacijos specialistas, rezervuodamas elektroninį receptą, nurodo vaistinio preparato ar kompensuojamosios MPP pristatymo į vaistinę datą. Jeigu vaistinio preparato ar kompensuojamosios MPP pristatymo data yra vėlesnė negu recepto galiojimo data, receptas laikomas galiojančiu iki vaistinio preparato ar kompensuojamosios MPP pristatymo į vaistinę datos, tačiau ne ilgesnį laiką, nei Taisyklių 109 punkte nustatyti vaistinių preparatų pristatymo terminai. Jei, užsakius vaistinius preparatus ar kompensuojamąsias MPP, paskutinė recepto galiojimo diena yra poilsio ar švenčių diena, recepto galiojimo pabaigos diena laikoma po jos einanti darbo diena. Šio punkto reikalavimai netaikomi, kai receptiniai vaistiniai preparatai ir (ar) kompensuojamosios MPP išduodami (parduodami) sudarius nuotolinę pirkimo–pardavimo sutartį.“

6. Pakeičiu 111 punktą ir jį išdėstau taip:

„111. Draudžiama kitai vaistinei išduoti (parduoti) vaistinius preparatus ar kompensuojamąsias MPP, jei popierinis receptas yra pažymėtas spaudu „Vaistai užsakyti“ ir nurodytas vaistinės pavadinimas bei užsakymo data ar uždėta žyma „MPP užsakyti“ ir nurodytas ūkio subjekto pavadinimas bei užsakymo data, arba elektroninis receptas yra rezervuotas.“

7. Pakeičiu 122 punktą ir jį išdėstau taip:

„122. Išduoti kompensuojamųjų vaistinių preparatų ir kompensuojamųjų MPP galima tik asmeniui, kuris kartu su popieriniu receptu pateikia apdraustojo, kuriam išrašytas popierinis receptas, asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą arba Privalomojo sveikatos draudimo pažymėjimą (jei Lietuvoje apdraustasis neturi Lietuvos gyventojų registrų įstatymo nustatyta tvarka suteikto asmens kodo), kurių galiojimas yra nepasibaigęs.

Pagal popierinį receptą išduodant kompensuojamuosius vaistinius preparatus ar kompensuojamąsias MPP, skirtas vaikams, kartu su receptu turi būti pateiktas vaiko asmens tapatybę patvirtinantis dokumentas arba gimimo liudijimas (gimusiems po 2017 m. sausio 1 d. – vaiko gimimo įrašą liudijantis išrašas, išduotas civilinės metrikacijos įstaigos, konsulinės įstaigos ar valstybės įmonės Registrų centro), arba Privalomojo sveikatos draudimo pažymėjimas (jei Lietuvoje apdraustas vaikas neturi Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo nustatyta tvarka suteikto asmens kodo), kurio galiojimas yra nepasibaigęs.

Ekstremaliosios situacijos ir (ar) karantino, Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbtų dėl ypač pavojingos užkrečiamosios ligos, metu išduoti kompensuojamuosius vaistinius preparatus ir kompensuojamąsias MPP pagal popierinį receptą galima ir kitam asmeniui, kuris jų įsigyti

atvyksta paciento ar jo atstovo prašymu – šiuo atveju šis asmuo gali pateikti tik paciento receptą.“

8. Pakeičiu 123 punktą ir jį išdėstau taip:

„123. Išduodant kompensuojamuosius vaistinius preparatus ir kompensuojamąsias MPP kitų ES valstybių apdraustiesiems ar jų atstovams, šie kartu su popieriniu receptu turi pateikti paciento asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą ir Europos sveikatos draudimo kortelę ar ją laikinai pakeičiantį sertifikatą, arba E112/S2 dokumentą, kurių galiojimas yra nepasibaigęs. Jei ekstremaliosios situacijos ir (ar) karantino, Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbtų dėl ypač pavojingos užkrečiamosios ligos, metu kompensuojamųjų vaistinių preparatų ir kompensuojamųjų MPP pagal popierinį receptą paciento, kuris yra kitos ES valstybės apdraustasis, ar jo atstovo prašymu įsigyti atvyksta kitas asmuo, šis asmuo turi pateikti Europos sveikatos draudimo kortelę ar ją laikinai pakeičiantį sertifikatą, arba E112/S2 dokumentą, kurių galiojimas yra nepasibaigęs, arba jų kopijas, paciento asmens tapatybę patvirtinančio dokumento pateikti neprivalo.“

9. Pakeičiu 130 punktą ir jį išdėstau taip:

„130. Vaistinės teritorinei ligonių kasai teikia dokumentus ir (ar) jų kopijas, nurodytus Kitų Europos Sąjungos valstybių narių apdraustųjų valstybiniu sveikatos draudimu sveikatos priežiūros organizavimo Lietuvos Respublikoje ir jos išlaidų apmokėjimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. rugpjūčio 28 d. įsakymu Nr. V-1014 „Dėl Kitų Europos Sąjungos valstybių narių apdraustųjų valstybiniu sveikatos draudimu sveikatos priežiūros organizavimo Lietuvos Respublikoje ir jos išlaidų apmokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.“

10. Pakeičiu 135.1.1 papunktį ir jį išdėstau taip:

„135.1.1. 3 formos receptai ir 3 formos (išimties atvejams), pagal kuriuos išduoti kompensuojamieji vaistiniai preparatai ir kompensuojamosios MPP;“.

11. Pakeičiu 138 punktą ir jį išdėstau taip:

„138. Pacientas arba paciento atstovas, išskyrus atvejus, kai elektroninis receptas yra išrašytas anonimiškai besigydančiam pacientui ar užsieniečiui, kuriam Lietuvos gyventojų registrų įstatymo nustatyta tvarka nesuteiktas asmens kodas, atvykęs į vaistinę įsigyti vaistinio preparato, kompensuojamosios MPP ar medicinos priemonės (medicinos prietaiso) pagal elektroninį receptą, privalo pateikti farmacijos specialistui asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą. Jei ekstremaliosios situacijos ir (ar) karantino, Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbtų dėl ypač pavojingos užkrečiamosios ligos, metu vaistinio preparato, kompensuojamosios MPP ar medicinos priemonės (medicinos prietaiso) pagal elektroninį receptą paciento ar jo atstovo prašymu įsigyti atvyksta kitas asmuo, šis asmuo privalo pateikti farmacijos specialistui paciento asmens kodą, vardą ir pavardę.

Kai elektroninis receptas išrašytas anonimiškai besigydančiam pacientui, pacientas ar paciento atstovas farmacijos specialistui turi nurodyti paciento ESI numerį, paciento gimimo metus ir pirmąsias dvi paciento vardo (-ų) bei pirmąsias dvi pavardės (-ių) raides.

Kai elektroninis receptas išrašytas užsieniečiui, kuriam Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo nustatyta tvarka nesuteiktas asmens kodas, pacientas ar paciento atstovas privalo pateikti farmacijos specialistui paciento

asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą ir nurodyti paciento ESI numerį, išskyrus kai ekstremaliosios situacijos ir (ar) karantino, Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbtų dėl ypač pavojingos užkrečiamosios ligos, metu vaistinio preparato, kompensuojamosios MPP ar medicinos priemonės (medicinos prietaiso) pagal elektroninį receptą paciento ar jo atstovo prašymu įsigyti atvyksta kitas asmuo – šiuo atveju šis asmuo farmacijos specialistui privalo nurodyti paciento ESI numerį.“

12. Pakeičiu 144.3 papunktį ir jį išdėstau taip:

„144.3. duomenys apie pacientą (paciento vardas (-ai), pavardė (-ės), ESI numeris, asmens kodas, gimimo data, amžius, lytis; gyvenamosios vietos adresas, telefono numeris, elektroninio pašto adresas, jei turi.

Tais atvejais, kai pacientas gydomas anonimiškai, turi būti nurodytos pirmosios dvi paciento vardo (-ų) ir pirmosios dvi pavardės (-ių) raidės, ESI numeris, lytis, gimimo data (gimimo mėnuo ir diena visuomet nurodomi „sausio 1 d.“) ir paciento amžius (nurodoma, kiek metų pacientui sukanka ar sukaks einamaisiais kalendoriniais metais);“.

13. Papildau IX skyriumi:

„IX SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

161. Vaistinėse tinkamomis organizacinėmis ir techninėmis duomenų saugumo priemonėmis turi būti užtikrintas asmens duomenų, reikalingų išduoti (parduoti) vaistinius preparatus, medicinos priemonės (medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias MPP pacientui, jo atstovui ar Taisyklių 122, 123 ir 138 punktuose nurodytais atvejais kitam asmeniui (toliau – duomenys), tvarkymo saugumas ir konfidencialumas.

Duomenys tvarkomi laikantis 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose asmens duomenų apsaugą, nustatytų reikalavimų.“

Sveikatos apsaugos ministras Arūnas Dulkys

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS
MINISTRAS

ĮSAKYMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS
APSAUGOS MINISTRO 2021 M. SAUSIO 4 D.
ĮSAKYMO NR. V-2 „DĖL IŠPLĖSTINĖS PRAKTIKOS
VAISTININKO PASLAUGŲ TEIKIMO REIKALAVIMŲ
APRAŠO PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO

2021 m. balandžio 6 d. Nr. V-722
Vilnius

P a k e i ĉ i u Išplėstinės praktikos vaistininko paslaugų teikimo reikalavimų aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2021 m. sausio 4 d. įsakymu Nr.

V-2 „Dėl Išplėstinės praktikos vaistininko paslaugų teikimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“:

1. Pakeičiu 10.4 papunktį ir jį išdėstau taip:

„10.4. asmens sveikatos priežiūros įstaigos pirmosios medicinos pagalbos rinkinys, atitinkantis Asmens sveikatos priežiūros įstaigos pirmosios medicinos pagalbos rinkinio apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. V-450 „Dėl Asmens sveikatos priežiūros įstaigos pirmosios medicinos pagalbos rinkinio aprašo, Pirmosios pagalbos rinkinio aprašo ir Asmens sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų kompetencijos, teikiant pirmąją medicinos pagalbą, aprašo patvirtinimo“, nustatytus reikalavimus;“.

2. Pakeičiu 13 punktą ir jį išdėstau taip:

„13. Išplėstinės praktikos vaistininkas, teikdamas imunoprofilaktikos paslaugas, skiria ir atlieka vakcinaciją:

13.1. erkinio encefalito ir sezoninio gripo vakcinomis, vadovaudamasis Imunoprofilaktikos organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašu;

13.2. COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) vakcinomis, vadovaudamasis Gyventojų skiepijimo valstybės biudžeto lėšomis įsigyjama COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) vakcina organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. V-2997 „Dėl Gyventojų skiepijimo valstybės biudžeto lėšomis įsigyjama COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) vakcina organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.“

Sveikatos apsaugos ministras Arūnas Dulkys

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS
MINISTRAS

ĮSAKYMAS

DĖL PROFESIONALIAM NAUDOJIMUI SKIRTŲ
GREITŲJŲ SARS-COV-2 ANTIGENO TESTŲ
VERTINIMO IR NAUDOJIMO SAVIKONTROLĖS
TIKSLAIS TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO

2021 m. balandžio 14 d. Nr. V-802
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 591 straipsnio 1 dalimi, 592 straipsnio 2 dalimi bei atsižvelgdamas į tai, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“ paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija visoje šalyje dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) plitimo grėsmės:

1. T v i r t i n u Profesionaliam naudojimui skirtų greitųjų SARS-CoV-2 antigeno testų vertinimo ir naudojimo savikontrolės tikslais tvarkos aprašą (pridedama).

2. P a v e d u įsakymo vykdymą kontroliuoti viceministrui pagal veiklos sritį.

Sveikatos apsaugos ministras Arūnas Dulkys

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos
sveikatos apsaugos ministro
2021 m. balandžio 14 d.
įsakymu Nr. V-802

PROFESIONALIAM NAUDOJIMUI SKIRTŲ GREITŲJŲ
SARS-COV-2 ANTIGENO TESTŲ VERTINIMO IR
NAUDOJIMO SAVIKONTROLĖS TIKSLAIS TVARKOS
APRAŠAS

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Profesionaliam naudojimui skirtų greitųjų SARS-CoV-2 antigeno testų vertinimo ir naudojimo savikontrolės tikslais tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) nustato profesionaliam naudojimui skirtų greitųjų SARS-CoV-2 antigeno testų, pritaikytų naudoti savikontrolės tikslais, reikalavimus, vertinimo tvarką ir jau įvertintų profesionaliam naudojimui skirtų greitųjų SARS-CoV-2 antigeno testų (toliau – greitieji antigeno testai) naudojimo savikontrolės tikslais reikalavimus ir apmokėjimo tvarką.

2. Savikontrolėi skirtas testas – medicinos priemonė (testas), kurią gamintojo patvirtinimu neprofesionalus naudotojas gali naudoti namų sąlygomis.

3. Šis Aprašas netaikomas tiems savikontrolėi skirtiems greitiesiems antigeno testams, kurių atitiktis buvo įvertinta pagal In vitro diagnostikos medicinos priemonių (prietaisų) saugos techninio reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 679 „Dėl In vitro diagnostikos medicinos priemonių (prietaisų) saugos techninio reglamento patvirtinimo“ (toliau – IVD MP reglamentas) reikalavimus, ir gamintojas turi tai patvirtinančius privalomus atitikties dokumentus.

II SKYRIUS

REIKALAVIMAI GREITIESIEMS ANTIGENO TESTAMS

4. Savikontrolėi gali būti naudojami profesionaliam naudojimui skirti greitieji antigeno testai, kurie atitinka šiuos reikalavimus:

4.1. atitinka IVD MP reglamento reikalavimus;

4.2. greitųjų antigeno testų jautrumas ne mažesnis nei 80 proc. lyginant su SARS-CoV-2 (2019-nCoV) RNR nustatymo tikralaikės PGR metodu tyrimais ėminiams, kurių ciklo slenkstis (angl. cycle threshold) mažiau nei 32, specifiškumas – ne mažesnis nei 97 proc.;

4.3. pritaikyti naudoti nosies landų ir (ar) seilių ėminių tyrimams;

4.4. turi neprofesionaliam naudotojui pritaikytą išorinę pakuotę ir naudojimo instrukciją.

III SKYRIUS

GREITŲJŲ ANTIGENO TESTŲ TINKAMUMO NAUDOTI SAVIKONTROLĖI

VERTINIMO TVARKA

5. Asmenys, siekiantys teikti Lietuvos Respublikos rinkai profesionaliam naudojimui skirtus greituosius antigenų testų, pritaikytus naudoti savikontrolėi (toliau – Asmenys), privalo pateikti Valstybinei akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybai prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – VASPVT):

5.1. duomenis apie numatomo teikti Lietuvos Respublikos rinkai greitojo antigeno testo gamintoją (pavadinimas, adresas), jei gamintojas nėra įsisteigęs Europos Sąjungos valstybėje narėje, įgaliotąjį atstovą (pavadinimas, adresas), greitojo antigeno testo pavadinimą ir modelį;

5.2. ėminio tipą (nosies landų ir (ar) seilių);

5.3. greitojo antigeno testo gamintojo atitikties deklaracijos pagal IVD MP reglamento reikalavimus kopiją;

5.4. greitojo antigeno testo pakuotės sudėties aprašymą;

5.5. greitojo antigeno testo prekinės pakuotės, pritaikytos neprofesionaliam naudojimui, pavyzdį arba jos išklotinės kopiją;

5.6. lietuvių kalba parengtą neprofesionaliam naudotojui pritaikytą greitojo antigeno testo naudojimo instrukciją, kurios turinys atitinka savikontrolėi skirtų testų instrukcijų turinį pagal IVD MP reglamento reikalavimus;

5.7. greitojo antigeno testo charakteristikų atitiktį nustatytiems jautrumo / specifiškumo reikalavimams (pateikiama išorinio nepriklausomo vertinimo studija);

5.8. greitojo antigeno testo gamintojo arba gamintojo įgaliotojo atstovo raštišką patvirtinimą, kad teikiamas rinkai profesionaliam naudojimui skirtas greitis antigeno testas, jo pakuotė, naudojimo instrukcija yra pritaikyti ir tinkami naudoti savikontrolėi.

6. Aprašo 5 punkte nurodyta informacija ir dokumentai teikiami užpildant Aprašo priede pateiktą Duomenų apie greituosius antigenų testus, skirtus savikontrolėi, pateikimo formą (toliau – Duomenų forma).

7. VASPVT įvertina pateiktus dokumentus, nurodytus Aprašo 5 punkte, o jei yra poreikis, gali kreiptis į ekspertus dėl nuomonės pateikimo, ir teikia išvadą dėl greitųjų antigeno testų atitiktį arba neatitiktį nustatytiems reikalavimams:

7.1. neigiamą, jei pateikti dokumentai neįrodo greitųjų antigeno testų atitikties šio Aprašo 4 punkte nustatytiems reikalavimams. Apie ją informuojamas dokumentus pateikęs asmuo;

7.2. teigiamą, jei pateikti dokumentai įrodo greitųjų antigeno testų atitiktį šio Aprašo 4 punkte nustatytiems reikalavimams. Apie ją informuojamas Asmuo ir teigiama išvada teikiama Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai dėl įtraukimo į Profesionaliam naudojimui skirtų greitųjų SARS-CoV-2 antigeno testų, kuriuos galima naudoti savikontrolėi, sąrašą.

8. VASPVT priima Aprašo 7 punkte nurodytą išvadą ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų. Jei dėl nuomonės pateikimo kreipiamasi į ekspertus, tokia išvada pateikiama ne vėliau kaip per 40 kalendorinių dienų.

9. Sveikatos apsaugos ministrui priėmus sprendimą leisti teikti Lietuvos Respublikos rinkai profesionaliam naudojimui skirtus greituosius antigeno testus, pritaikytus naudoti savikontrolės tikslais, jų sąrašas (toliau – Sąrašas) skelbiamas VASPVT interneto svetainėje www.vaspvt.gov.lt.

1941 M. BIRŽELIO 14 D. IŠ LIETUVOS IŠTREMTI VAISTININKAI

1940 m. birželio 15 d. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą ir kitas Baltijos šalis, tuoj prasidėjo represijos prieš gyventojus. Dar „nejstojus“ Lietuvai į Sovietų Sąjungą, liepos mėnesį Lietuvoje buvo suimta apie 2000 nepriklausomos Lietuvos politikos ir visuomenės veikėjų, pramonininkų, inteligentų, valdininkų. Buvo paleistos visos visuomeninės organizacijos, nutraukta laikraščių ir žurnalų, kurie iki okupacijos buvo leidžiami Lietuvoje, leidyba. Net tokios nekaltos organizacijos kaip filatelistai, esperantininkai, Farmaceutų sąjunga buvo laikomos priešiškomis naujai proletariato valdžiai.

Buvo suregistruoti visų partijų ir organizacijų nariai, o Šaulių sąjunga ir politinės, net kairiosios partijos kaip socialdemokratai ir valstiečiai liaudininkai, buvo laikomos kontrrevoliucinėmis ir jų narius siekiama sunaikinti.

Jau 80 metų praėjo nuo „juodojo“ birželio, kai Lietuvoje įvykdytas pirmasis masinis gyventojų ištrėmimas iš Lietuvos. Vyrai buvo atskiriami nuo šeimų ir įkalinti lageriuose bei nuteisti ilgiems nelaisvės metams. Moterys, vaikai ir netinkami darbui seneliai buvo nuvežti į atšiauriausius Sovietų Sąjungos regionus: Sibirą, Altajaus kraštą, prie Ledjūrio, Komijos šiaurę ir apgyvendinti nežmoniškose sąlygose. Turėjo sunkiai dirbti kolchozuose, miškuose ar gaudyti žuvis šiaurus jūrose ir upėse, badauti.

1941 m. birželio 14-15 d. buvo ištrėmta apie 30 tūkst. vyrų, moterų ir vaikų. Deportacija prasidėjo naktį, apie 2-3 valandą ryto. Tremtinius buvo numatyta įsodinti 57 geležinkelio stotyse bei 10-je siauruko geležinkelio stočių. Birželio 15-22 d. iš Lietuvos pajudėjo 19 geležinkelio ešelonų, kuriuos sudarė 371 prekiniai vagonai. Vagonuose buvo įrengti kelių aukštų gultai, maži siauri langeliai ventilacijai buvo apraizgyti spygliuota viela, gamtiniais reikalams atlikti grindyse padaryta skylė, neatskirta nuo bendros vagono erdvės. Kelionės metu tremtinių beveik nemaitino, tik kai kuriose didesnėse stotyse atnešdavo vandens. Kelionėje mirusius, nes buvo tremiami ir ligoniai, išmesdavo pakelėje, jokios medicinos pagalbos nebuvo, nors kai kurios moterys kelionėje net gimdė.

Iki geležinkelio stoties, kur buvo paruošti vagonai, tremtinius su kareivių palyda vežė sunkvežimiais, o kai kur ir arkliais.

Tremiamai šeimai leisdavo pasiimti pinigus ir iki 100 kg krovinį: maisto, drabužių, indų... Kiti daiktai buvo konfiskuojami. Taip pat konfiskuojami ir juvelyriniai dirbiniai.

Gera prisimenu šį trėmimą. Man jau buvo 13 metų, buvau baigusi dvi Telšių gimnazijos klases. Iš mūsų miestelio Luokės, tą rytą, ištrėmė pašto laiškininko Gudavičiaus šeimą, Luokės pieninės buhalterio Gelguto šeimą, buv. policijos nuovados viršininko Sudimto šeimą, G. Petkevičienę su dvejų metų sūneliu (jos vyras Justinas buvo suimtas prieš Gegužės Pirmąją), mokytojo Mikalausko žmoną su dukrelėmis, paties Mikalausko nebuvo namie. Sužinojęs, kad ištrėmė šeimą, grįžęs Mikalauskas pats nuvažiavo į Telšių saugumą. Tuoj buvo patalpintas atskirai nuo šeimos į vyrų vagoną ir išvežtas į Rešotų lagerį Sibire. Norėta ištrėmti ir suimto vargonininko Jucio žmoną su dukrele, bet jų namuose nerado. Jos, suėmus Jucį, buvo išvažiavę pas gimines.

Sekančią 15-tą birželio, sekmadienį, iš Luokės kareiviai išvežė darbininką Stasiulį, valdžia aiškino, kad jis vagiliavo, ir labai neturtingos našlės Gedvilienės 19 metų dukterį Julę. Julė dirbo Eigirdžių aerodromo statyboje. Kareiviai pasiėmę seniūną Mironą važiavo į aerodromą už 20 km, Julės ieškoti. Žmonėms sakė, kad Julė buvusi prostitutė, bet apie tai miestelyje niekas nežinojo. Tremdami darbininką Stasiulį ir Julę, atseit, norėjo apvalyti visuomenę nuo kriminalinio elemento... Kai vežė „inteligentus“, kai kas net džiaugėsi – veža „buržujus“. Bet kai išvežė Stasiulį ir Julę, visi sunerimo, niekas nebesijautė saugu.

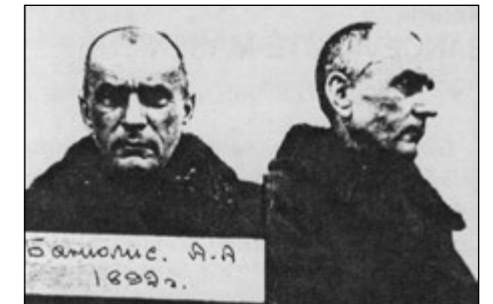
Vaistininkai buvo aktyvūs visuomenės nariai, buvo kapitalistai, nes turėjo vaistines ir samdėsi sanitarus, o kai kurie ir farmacininkus, priklausė visuomeninėms organizacijoms, todėl tremties neišvengė.

1941 a. birželio 14 d. iš Lietuvos buvo ištrėmta per 30 vaistininkų – lietuvių, žydų, lenkų. Beveik visi vyrai nuo šeimų buvo atskirti, nuvežti į lagerius, nuteisti, o atlikus bausmę ištrėmti pas tremtyje esančias šeimas. Noriu bent kai kuriuos iš jų paminėti:

❖ Provizorius Antanas Andrijauskis, g. 1888 m. buvęs Plungės vaistinės vedėjas. Kartu ištrėmė jo žmoną matematikos mokytoją Ireną, 4 m. sūnų ir 7 metų dukrą. Provizorius buvo nuvežtas į Rešotų lagerį, kaip socialiai pavojingas asmuo buvo nuteistas kalėti lageryje 5 metus. Šeima ištrėmta į Komiją. Atlikęs bausmę buvo paleistas ir grįžęs į Lietuvą dirbo receptaru Telšių vaistinėje. 1948 m. šioje vaistinėje atlikau farmacinę praktiką, susipažinau su provizoriumi, bet jis apie tremtį nepasakojo. Šeimos iš tremties nepaleido, nors tremtyje mirė sūnus, sulaukęs vos vienuolikos metų. Tada pats provizorius išvažiavo į Komiją pas žmoną. 1960 m. provizoriaus žmona mirė, tada jis su dukra grįžo į Lietuvą, apsigyveno Klaipėdoje, kur 1971 m. mirė. Duktė motinos palaukus parvežė į Lietuvą.

❖ Chemikas vaistininkas, Pandėlio vaistinės vedėjas Antanas Baniulis, g. 1892 ta. ištrėmtas su žmona Marijona ir 15 m. dukra Danute. Nuo šeimos atskirtas nuvežtas į Rešotų lagerį, apkaltintas, kad gyvendamas Pandėlyje šmeižė Sovietų Sąjungą, priklausė ateitininkams, buvo nuteistas 8 metams darbo pataisos lagerio. 1945 m. lageryje mirė. Žmona su dukra pateko į Altajaus kraštą, vėliau perkeltos į Jakutijos šiaurę prie Ledjūrio. 1956 m. grįžo į Lietuvą.

❖ Kybartų vaistininkas provizorius Česlovas Jeronimas Budrevičius ištrėmtas su žmona Jadvyga ir sūnumis Česlovu ir Eduardu. Kybartiečiai mėgo provizorių ir nuo 1921 iki 1931 m. rinko jį Kybartų burmistru, o 1931-1938 m. Vilkaviškio apskr. Tarybos nariu. Nuvežtas į Rešotų lagery už tai buvo nuteistas kalėti 10 metų. Atlikęs bausmę buvo ištrėmtas pas šeimą į Jakutiją. Sūnus Eduardas g. 1926 m. dirbdamas nuskendo Lenos upėje. 1956 m. Budrevičių šeima iš tremties buvo paleista. Apsigyveno Marijampolėje. Čia Č. Budrevičius 1979 m. mirė.

❖ Žemaitis provizorius Antanas Butikas, g. 1889 m. tarpukario Lietuvoje dirbo Mažeikių savivaldybės vaistinės vedėju, po nacionalizacijos – receptaru. Priklausė Tautininkų sąjungai. Buvo ištrėmtas su žmona Kotryna ir sūnumi Vitalijumi, nuo šeimos atskirtas pateko į Rešotų lagerį. Žmona su sūnumi – į Jakutiją. Lageryje prokurorai reikalavo A. Butikui aukščiausios bausmės – sušaudymo, nes priklausydamas Tautininkų sąjungai rėmė Smetonos valdžią Lietuvoje. Bet Ypatingasis NKVD pasitarimas provizorių nuteisė 10 metų kalėti lageryje. Atlikęs bausmę buvo ištrėmtas pas šeimą į Jakutiją, 1954 m. Jakutijoje provizorius mirė. Nuvežus į Jakutiją, čia 1942 m. mirė sūnus.

❖ Šakių rajono Lukšių vaistinės savininkas provizorius Jonas Kalvelis buvo aktyvus Tautininkų ir Šaulių sąjungų narys. Apdovanotas už visuomeninę veiklą 1928 m. Nepriklausomybės dešimtmėčio, o 1931 m. – Vytauto medaliu. Pateko į Rešotų lagerį, žmona su dukra – į Altajaus kraštą. Lageryje prokurorai provizoriui siūlė aukščiausią bausmę – sušaudymą, bet provizorius teismo nesulaukė. Jis mirė lageryje 1942 m. vasario 4 d.

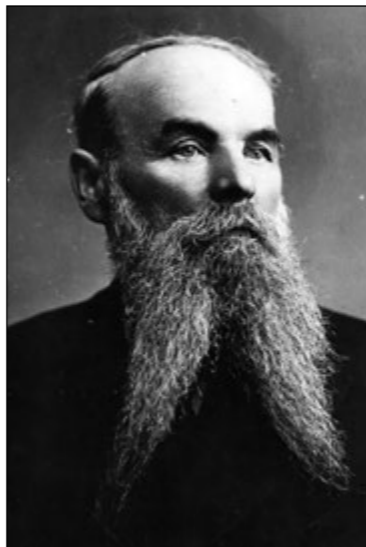
❖ Provizorius, Nevarėnų vaistinės savininkes ir vedėjas Juozas Piekarskis, g. 1881 m. Nevarėnuose gydytojo nebuvo, todėl vaistininkui teko teikti ir medicinos pagalbą: gydyti, tvarstyti žaizdas, net skaudamą dantį ištraukti. Buvo energingas, sumanus, priklausė Šaulių sąjungai, organizuodavo įvairius renginius. J. Piekarskis už visuomeninę veiklą 1938 m. buvo apdovanotas Gedimino penkto laipsnio ordinu. 1940 m. mirė žmona ir buvo nacionalizuota vaistinė, bet provizorius paliktas jos vedėju. Trėmimo metu jo šeimninė pasisiūlė važiuoti kartu, nes J. Piekarskis buvo ligotas, jam jau buvo 60 metų, tačiau Telšių geležinkelio stotyje jis buvo patalpintas į vyrų vagoną. Ji išvežė į Rešotų lagerį, o šeimninę Zuzaną, g. 1896 m. – į Komiją. Jos pasiaukojimas buvo nereikalingas. Ypatingasis NKVD pasitarimas provizorių J. Piekarskį nuteisė 5 metus kalėti darbo pataisos lageryje. Atlikęs bausmę 1946 m. J. Piekarskis buvo paleistas ir nusiustas į tremtį Koaijoje. 1947 m. sugrįžo į Lietuvą ir dirbo Nevarėnų vaistinėje. 1949 m. mirė, palaidotas Nevarėnų šventoriuje.

❖ Žemaičių Kalvarijos vaistininkas, vaistininko padėjėjas Anicetas Kerpauskis buvo be abiejų kojų invalidas. Kojų neteko Pirmojo pasaulinio karo fronte. Dešinė koja buvo amputuota iki kelio, kairė – virš kelio. Grįžęs į Lietuvą įsigijo vaistinę Žemaičių Kalvarijoje. Buvo didelis Lietuvos patriotas, nuo 1927 m. priklausė Šaulių ir Tautininkų sąjungoms. A. Kerpauskis su šeima, žmona ir dviem sūnumis, buvo ištremitas į Komiją. Čia 1957 m. mirė, o šeima paleista iš tremties 1958 m.

❖ Šilalės vaistinės savininkas provizorius Simonas Gaudešis, g. 1887 m. vadinamas Šilalės patriarchu, žmonių buvo labai mėgiamas. S. Gaudešis Šilalėje įsteigė vartotojų kooperatyvą, buvo smulkaus kredito bankelio valdybos pirmininkas, ugniagesių draugijai pastatė namą su sale, priklausė Tautininkų ir Šaulių sąjungoms. Ištremitas į Komiją vienas, nes žmona ir duktė buvo mirusios nuo džiovos. Komijoje 1942 m. vasario 23 d. provizorius S. Gaudešis mirė. Dabar prov. S. Gaudesio vardu pavadinta Šilalės gimnazija.

❖ Vaistininko padėjėja Albina Lovkytė-Noreikienė, dirbo asistente Šakių savivaldybės vaistinėje, 1940 m. spalio 29 d. ištekejė už buvusio Lietuvos karininko, dirbusio Šakių vaistinėje sąskaitininku. Abu su vyru buvo ištremiti į Altajaus kraštą, dirbo ūkio darbus sovchoze. Po kelių savaičių L. Noreika buvo areštuotas ir nuteistas sušaudyti. Nuosprendis buvo įvykdytas. 1947 m. A. Noreikienė iš tremties pabėgo į Lietuvą, dirbo Pagėgių vaistinėje, tačiau neilgai. 1948 m. rudenį, buvo suimta ir už pabėgimą nuteista kalėti 3 metus lageryje. Buvo išvežta į Igarkos Jermakovo lagerį, vėliau ištremita į Jakutską. Iš tremties A. Noreikienė buvo paleista 1956 m. ir grįžo į Alytų pas tėvus. Iki pensijos dirbo Alytaus vaistinėje.

❖ Vaistininko padėjėja Sofija Laikunaitė-Valančienė, Šiaulių vaistininko provizoriaus Juozo Valančiaus žmona, provizorius J. Valančius 1931-1933 m. buvo išrinktas Šiaulių burmistru, turėjo nuosavą vaistinę. 1940 m. rugpjūčio 21 d. J. Valančius buvo suimtas ir kalinamas Šiaulių kalėjime. Prasidėjus karui su vokiečiais provizorius buvo išvežtas į Gorkio kalėjimą, kuriame po poros mėnesių – 1942 m. rugpjūčio 14 d. mirė. Sofija Valančienė dirbo asistente Šiaulių vaistinėse, 1941 m. birželio 14 d. buvo ištremita į Altajaus kraštą, po metų – į Jakutiją. Vaikų Valančiai neturėjo. 1955 m. Sofija buvo paleista iš tremties, apsigyveno Vilniuje pas gimines, čia mirė 1984 metais.

❖ Anykščių vaistinės vedėja provizorė Karolina Hopenaitė-Jazdovskienė ištremita į Altajaus kraštą su brolio Antano Hopeno šeima, nes vyras jau buvo miręs. Vos pasiekus Altajų, provizorė Karolina susirgo šiltine ir tuojau 1941 m. mirė.

❖ Skuodo vaistinės savininkas, chemikas-vaistininkas Samuelis Dovydas Mirkes. Jis Skuode nusipirko vaistinę 1931 m. Buvo gimęs 1889 m. Simne. Buvo aktyvus visuomenininkas, priklausė sionistų organizacijai, Šaulių sąjungai, buvo Skuodo gaisrininkų komandos viršininkas, Valstybinių švenčių metu mėgo vilkėti šaulio uniformą. S. Mirkes su žmona ir sūnumi ištrėmė į Krasnojarsko kraštą, bet greitai nuo šeimos atskyrė, suėmė ir išvežė į Kansko lagerį. Lageryje jį nuteisė kalėti 8 metus. Atlikus bausmę vėl buvo ištremitas į Krasnojarsko kraštą. Žmona mirė tremtyje 1944 m., o sūnus 1947 m. perkeltas į Igarką, jam jau buvo 19 metų. 1956 m. S. Mirkes ir sūnus buvo paleisti iš tremties ir apsigyveno Krasnojarske. Į Lietuvą negrįžo.

❖ Paskutinio farmacijos kurso studentas Stasys Žukauskas, rašytojo Vienuolio sūnus, išvežtas į Sverdlovsko srityje esantį lagerį. Už priklausymą kontrevoliucinėms organizacijoms – Šaulių sąjungai ir studentų būriuotojų korporacijai „Jūra“ buvo nuteistas 5 metams darbo pataisos lagerio. Dirbo miške. Tėvas prašė įvairių valdžios instancijų sūnų Stasį paleisti. Atsižvelgiant į šiuos prašymus ir tėvo nuopelnus bausmės laikas buvo metais sutrumpintas ir 1945 m. Stasys buvo paleistas. 1946 metais Kauno universitete Stasys Žukauskas išlaikė egzaminus ir gavo provizoriaus diplomą, 1950 m. pradėjo dirbti Platelių vaistinės vedėju. Plateliuose įsteigė jachtų klubą, pastatė vaistinę, rašė apsakymus. Platelių vaistinės vedėju dirbo beveik 30 metų „paskui išvažiavo į Kauną, susirgo parkinsonizmu, tapo visišku invalidu ir 1992 m. mirė.

Regina Žukienė

Prof. habil. dr. Eduardas Tarasevičius nuo 1977 iki 1990 metų buvo Kauno medicinos instituto farmacijos fakulteto dekanu. Tada aš buvau šio fakulteto studentė ir domėjausi jo mokslinė, pedagogine ir visuomenine veikla. Jis rengė mokslinį darbą – atliko furano naujų junginių sintezę ir nustatė biologinį aktyvumą, įvertino jų antimikrobines ir antigrybelines savybes. Šiuos eksperimentus vykdė gabūs studentai bei doktorantai, kurių darbams vadovavo Profesorius.

Tuo laikotarpiu farmacijos studentai, tarp jų ir aš, įgijome galimybę išvykti į užsienio šalį – Čekiją (tuo metu Čekoslovakiją) atlikti vaistų kokybės analizės praktikas Hradec Kralovės Karolio universiteto moderniam farmacijos fakultete ir Prahoje, mokslinių tyrimų institute, kur susipažinome su vykdomais moksliniais tyrimais ir naujausia aparatūra bei darbo specifika vaistinėje.

Nuo 1970 m. prof. habil. dr. E. Tarasevičius aktyviai dalyvavo visuomenėje veikloje, tęsė pirmininkavimą 1948 m. prof. habil. dr. Kazimiero Grybausko įkurtai Respublikinei farmacininkų mokslinei draugijai (RFMD).

1990 m. spalio 13 d. RFMD buvo performuota į Lietuvos farmacijos sąjungą (LFS), Profesorius išrinktas LFS prezidentu (iki 2020 m. rudens). Nuo 2014 m. iki 2019 m. aš buvau išrinkta viceprezidente šioje organizacijoje.

Prieš 200 metų vykdytą prof. Johano Frydricho Volfgango, europinio lygio farmacijos mokslo, studijų, visuomeninę ir leidybinę veiklą Lietuvos farmacijos sąjunga tęsia iki šių dienų.

1820 m. pirmą kartą Lietuvoje išleisto europinio lygio periodinio žurnalo „Pamiętnik Farmaceutyczny Wilenski“ („Vilniaus farmacijos žinynas“) pagrindu tarpukario Lietuvoje buvo leidžiamos „Farmacijos žinios“. 1991 m. atgaivintas šis žurnalas pavadinimu „Lietuvos farmacijos žinios“, jo ilgamečiu redaktoriumi iki šių dienų yra prof. habil. dr. Eduardas Tarasevičius.

Doc. dr. Zita Barsteigienė, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Medicinos akademija, Farmacijos fakultetas

1995 metais Lietuvos farmacijos sąjunga, vadovaujama prof. habil. dr. Eduardo Tarasevičiaus, priimta tikrąja nare į Tarptautinę farmacijos federaciją (FIP – *International Pharmaceutical Federation*). Susidarė galimybės Lietuvos vaistininkams dalyvauti tarptautinės farmacijos federacijos kongresuose, vykstančiuose įvairiose pasaulio šalyse. Dalyvaudami šiuose kongresuose mes susipažinome su farmacijos mokslo ir praktikos naujovėmis, laukiančiais iššūkiais, turėjome galimybę pabendrauti su kolegomis iš viso pasaulio ir pristatyti pranešimus apie mokslinę bei praktinę veiklą Lietuvoje. Tapo gražia tradicija šie rudeniniai FIP kongresai, kuriuose dalyvauja Lietuvos vaistininkai praktikai, mokslininkai, magistrantai ir doktorantai bei medicinos ir farmacijos pramonės atstovai.

Eglė Dieninytė, vaistininkė, UAB „Ažuolyno vaistinė“ direktorė

Profesorius Eduardas Tarasevičius – Lietuvos farmacijos siela. Žmogus, užauginęs ne vieną vaistininką kartą ir išmokęs didžiulius savo profesija. Jis – neišsenkančios kantrybės ir atsakingo darbo pavyzdys, fundamentalių vertybių ugdytojas ir puoselėtojas, nuotykių ištroškęs kelionių entuziastas, visada pasitempęs ir padėti pasiruošęs džentelmenas. Profesoriaus dėka žodis farmacija įgavo prasmę, vaistininkai – autoritetą, o pacientams buvo suteikta reikiama pagalba.

Kęstutis Ramanuskas, vaistininkas, Lietuvos farmacijos sąjungos ilgametis viceprezidentas, dabar – LFS Ryšių su farmakoteknikais komisijos pirmininkas

Su profesoriumi Eduardu Tarasevičiumi teko artimiau susipažinti dar mokantis Kauno medicinos institute, antrajame kurse. Visada žavėjaisi gerbiamo Profesoriaus erudicija, noru visiems padėti. Man teko padėti Profesoriumi organizuoti „Farmacijos vasaros dienas“ ir LFS suvažiavimus. Važinėdami darbo reikalais, pamatėme daug šalių, sutikome daug mūsų profesijos atstovų, praplėtėme akiratį, susipažinome su naujomis technologijomis, geriau supratome, koks turi būti tikrasis vaistininkas, ir visa tai – gerbiamo Profesoriaus dėka. Labai Jam ačiū.

Liudas Ivanauskas, LSMU Farmacijos fakulteto profesorius

Didžiai gerbiamo habil. dr. prof. E. Tarasevičiaus ir mano pažintis prasidėjo 1978 metais, kai iš jo gavau pasiūlymą ir raginimą stoti į farmacijos fakultetą. Nuo to laiko E. Tarasevičius mano gyvenime – ne tik kaip buvęs puikus dėstytojas, mano dekanas studijų metais, bendradarbis, bet ir draugas. Prof. E. Tarasevičiaus, kaip mokslininko, vardas ir pasiekimai aidi daugelyje Europos valstybių, o ir jis pats visada trykšta energija. Todėl su daugelio Europos šalių mokslininkais mūsų fakulteto bendradarbiams yra lengva užmegzti bendradarbiavimo ryšius geranoriškai padedant E. Tarasevičiui. Profesorius palaiko glaudžius asmeninius ryšius su Lvovo medicinos ir Nacionalinio Ukrainos farmacijos universiteto (Charkovas) rektorais. Padedant gerb. Profesoriumi buvo užmegzti labai glaudūs bendradarbiavimo ryšiai su šiais universitetais ir dabar vyksta dėstytojų ir studentų tarpusavio mainai, vykdomi bendri mokslo tiriamieji darbai. Jis yra ne tik profesorius, mokslininkas, bet ir nuostabus gidas, kuris visose kelionėse geba įdomiai ir nuotaikingai papasakoti apie šalies istoriją, architektūrą ar vietinę virtuvę. Kelionės su Eduardu Tarasevičiumi tikrai niekada neprailgsta. Manau, jog tokio užsidegimo ir energijos įvairiose gyvenimo srityse reiktų pavydėti ir siekti kiekvienam iš mūsų.

„Farmacija ir laikas“ 2020 m. Nr:8–9.

Ukrainos farmacijos universiteto studentai iš profesoriaus pasisėmė ir kulinarinių žinių

Su kolegomis vaistininkais FIP kongrese Abu Dabyje 2019 m.

Profesorius aistringas keliautojas

Su svečiais iš Ukrainos farmacijos universiteto kelionės po Lietuvą metu

Lietuvos delegacija su vaistininku J. Kalvaičiu iš JAV. Atenai.

Profesorius susitikimas su savo mokinėmis po 30 metų

Kernavėje su kolegomis Senosios medicinos palapinėje

Su vaistininkų grupele Sakartvelo kalnuose

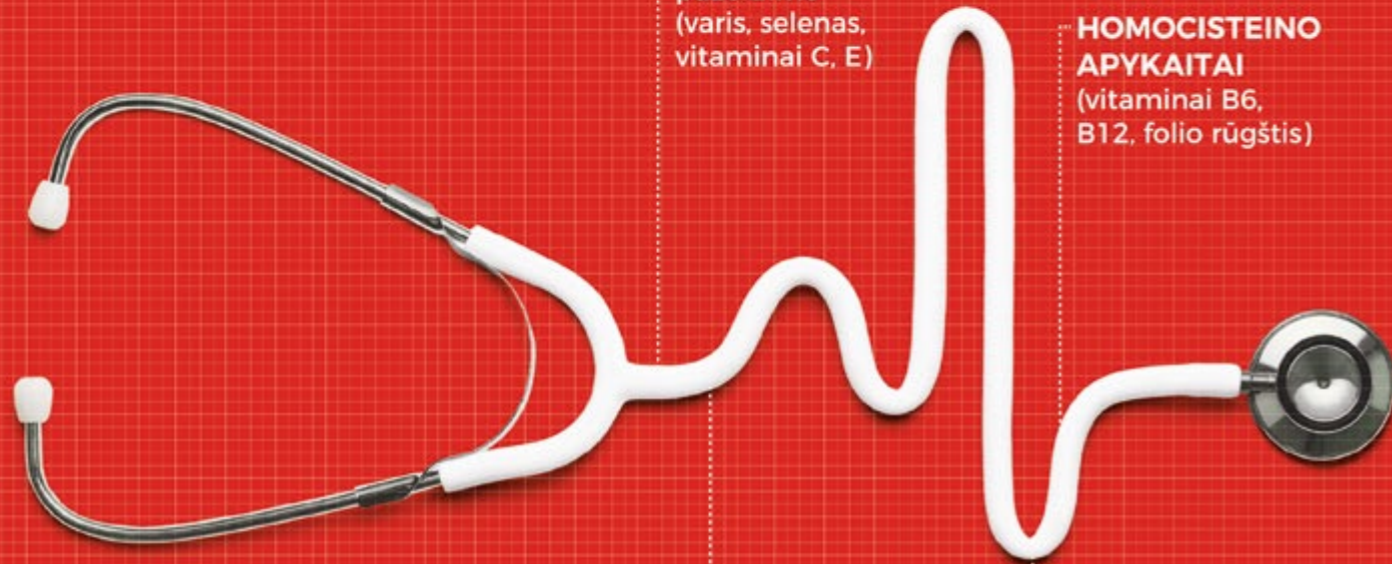
KIEKVIENAM ŠIRDIES DŪŽIUI!

**LĄSTELIŲ
APSAUGAI**
nuo oksidacinio
pažeidimo
(varis, selenas,
vitaminai C, E)

**HOMOCISTEINO
APYKAITAI**
(vitaminai B6,
B12, folio rūgštis)

**ŠIRDIES
VEIKLAI**
(vitaminas B1)

KRAUJOTAKAI
(česnakų ekstraktas)

PAMAITINK SAVO PROTA!

**SMEGENŲ MAISTAS PROTINEI VEIKLAI IR
PSICHOLOGINEI BŪKLEI**

maisto papildas

Cardioace

**GALINGAS DERINYS
PILNAVERTEI ŠIRDIES MITYBAI:**

- Moksliniais duomenimis paremta sudėtis;
- Subalansuotas kompleksas širdžiai ir kraujotakai;
- Pagaminta pagal aukštus farmacinės kokybės standartus;
- Puiki vartojusių žmonių patirtis ir atsiliepimai.

maisto papildas

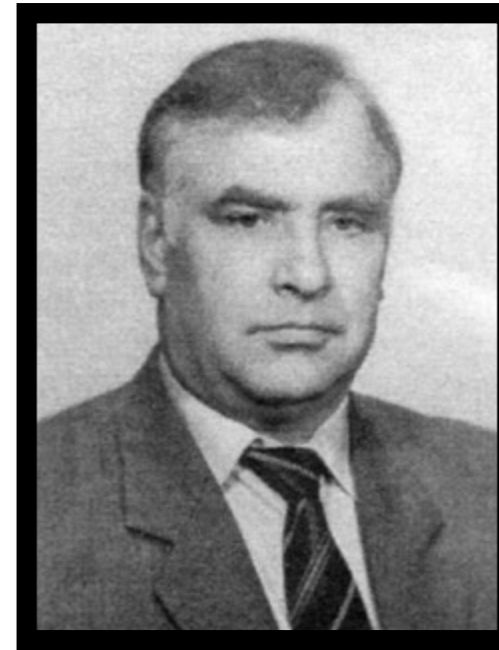
Vitabiotics Neurozan

**NAUJIENA – PATOBULINTA SUDĖTIS
DAR GERESNIAM POVEIKIUI!**

- Ginkmedžių ekstraktas – atminčiai ir smegenų veiklai;
- 5 HTP – amino rūgštis, dalyvaujanti serotonino gamyboje;
- Didesnis vitamino D3 ir protinę veiklą palaikančios pantoteno rūgšties kiekis.

JIS BUVO SU MUMIS IR TARP MŪSŲ...

Prof. habil. dr. PAULIUS VAINAUSKAS

(1943.04.10 - 2021.05.24)

Anapilin išėjo 2021 m. gegužės mėn. po ilgos sunkios ligos buvęs LSMU Farmacijos fakulteto dekanas, Analizinės ir toksikologinės chemijos katedros vedėjas, LFS Garbės narys, mokslininkas, prof. habil. dr. Paulius Vainauskas.

Gimė 1943 m. balandžio 10 d. Plungės rajone, Šarnelės kaime. Mokėsi Žemaičių Kalvarijos ir Sedos vidurinėse mokyklose. 1962 m. Vilniaus pedagoginiame institute studijavo fiziką. 1962–1965 m. jis tarnavo Tarybinėje armijoje Maskvoje ir Turkmenijoje, Mari mieste. 1965 m. P. Vainauskas įstojo į Kauno medicinos instituto Farmacijos fakultetą, kurį 1970 m. baigė. 1970–1973 m. buvo Lvovo medicinos instituto Toksikologinės ir analizinės chemijos katedros aspirantas. 1973 m. apgynė kandidatinę disertaciją, kurios tema „Vinkamino ir echinopsino cheminis-toksikologinis tyrimas“. Nuo 1973 m. dirbo Kauno medicinos instituto Bendrosios chemijos katedroje asistentu, o nuo 1974 m. iki 1987 m. Farmacinės chemijos ir farmakognozijos katedroje asistentu, vyr. dėstytoju, docentu. 1980 m. P. Vainauskui suteiktas mokslinis pedagoginis docento vardas. 1983–1987 m. buvo šios katedros vedėju. P. Vainauskas 1976–1977 m. stažavosi Vokietijos Marburgo universiteto Farmacijos fakultete pas prof. P. H. Listą. 1987 m. pradėjo vadovauti reorganizuotai Analizinės ir toksikologinės chemijos katedrai.

1990 m. Charkovo moksliniame-tiriamajame vaistų institute P. Vainauskas apgynė farmacijos mokslų daktaro disertaciją (dabar habilituoto daktaro), kurios tema „Preparatų, naudojamų prie CNS ekstrapira-midinių pažeidimų, cheminis-toksikologinis tyrimas“. Tais pačiais metais jam buvo suteiktas mokslinis pedagoginis profesoriaus vardas. 1985–1998 m. vadovavo 6 disertantams, kurie sėkmingai apgynė farmacijos daktaro disertacijas, buvo 5 diplominių darbų vadovas. Turi 15 išradimų autorinius liudijimus, yra 90 mokslinių publikacijų autorius.

Nuo 1996 m. P. Vainauskas buvo Kauno medicinos akademijos (dabar LSMU) Farmacijos fakulteto dekanas, nuo 1994 m. vadovavo farmacijos specialistų atestavimo komisijai prie SAM, buvo farmacinės veiklos licencijavimo komisijos narys.

2011 metais prof. P. Vainauskas išėjo iš katedros į užtarnautą poilsį, apsigyveno Kedainiuose.

LFS Valdyba nuoširdžiai užjaučia Velionio žmoną Ritą, dukrą Daivą, gimines, artimuosius ir buvusius bendradarbius.

JO ŠVIESUS ATMINIMAS ILGAM IŠLIKS BUVUSIŲ STUDENTŲ, UNIVERSITETO DARBUOTOJŲ, VAISTININKŲ, GIMINIŲ IR ARTIMŲJŲ ATMINTYJE. TENEUŽGESTA ATMINIMO ŽVAKELĖS PRIE VELIONIES KEDAINIŲ KAPINIŲ KOLUMBARIUME.

„Eurovaistinė“ ir kompetentinga komisija skelbia: 2021-ųjų metų vaistinis augalas – didžioji dilgėlė

Prof. dr. HP Ona Ragažinskienė

Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodo Mokslo skyriaus Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriaus vedėja

Puoselėjant senąsias vaistažolininkystės tradicijas, supažindinant visuomenę su vaistinių augalų įvairove, jos gausinimu ir racionalių vartojimų vaistinių tinklas „Eurovaistinė“ iniciavo antruosius „**Vaistinis augalas 2021**“ rinkimus. Šis renginys skirtas Vasario 16-osios – Lietuvos Valstybės atkūrimo diena paminėti. Iš 66 vaistinių augalų sąrašo 2021 išrinktas vaistinis augalas – didžioji dilgėlė (*Urtica dioica* L.).

Šių tradicinių rinkimų tikslas – atkreipti visuomenę dėmesį į vaistinių augalų pažinimo svarbą, jų racionalių praktinių naudojimų įvairiose srityse. Supažindinti su augalinių vaistinių preparatų ne tik gydomosiomis savybėmis, bet ir kontraindikacijomis bei nepageidaujamais poveikiais. Prieš pradėdant gydymo kursą, rekomenduoja pasitarti su gydytoju arba vaistininku – tai licencijuoti medicinos ir sveikatos mokslų krypties specialistai aktyviai teikiantys profesionalią informaciją. Rekomenduojama šias žinias įsisavinti iš mokslo leidinių recenzuojamų – monografijų, knygų bei specializuotų žurnalų.

Jau antri metai Lietuvos Respublikos Seimas atkreipė dėmesį į farmacijos mokslo – farmakognozijos sritį, tai yra vaistinių augalų reikšmę ligų prevencijai ir gydymui. 2021-ieji paskelbti sveikos gyvensenos, farmakognozijos ir botanikos mokslo pradininko Lietuvoje – Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos metais, minint šio mokslininko 250-ąsias gimimo metines. Pažymėtina, kad 2021 m. sausio 1 d. įsigaliojo *Papildomosios ir alternatyviosios sveikatos priežiūros (PASP) įstatymas*, kuris be kitų sričių pagrindžia sveiką gyvenseną, fitoterapiją, aromoterapiją, kur tyrimo objektas yra vaistiniai augalai.

2021 metais vaistinis augalo rinkimus organizavo vaistinių tinklo „Eurovaistinė“ komunikacijos direktorė Laura Bielskė. Rinkimuose dalyvavo vaistinių augalų rinkimo komisija, sudaryta iš šalies universitetų ir farmacijos kompanijų mokslininkų bei specialistų: Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugai nusipelnusios darbuotojos, Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodo Mokslo skyriaus Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriaus vedėjos prof. dr. habil. Onos Ragažinskienės, Endobiogenikos ir integralios fiziologijos asociacijos prezidentės, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Farmacijos fakulteto prof. dr. habil. Nijolės Savickienės, doc. dr. Tauro Antano Meko Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Lietuvos medicinos ir farmacijos muziejaus direktoriaus, vaistinių tinklo Eurovaistinės“ vaistininkės Kristinos Staivės.

Komisijos nariai įvertino farmacijos bendruomenės 2021 metų vaistinio augalo rinkimo rezultatus pagal vertinimo kriterijus:

- Pirmasis kriterijus – Lietuvoje paplitę ir auginami, visuomenei gerai žinomi ir dažnai vartojami perspektyvūs vaistiniai augalai.
- Antras kriterijus – kokybiška, saugi ir veiksminga vaistinė augalinė žaliava bei iš jos pagaminti preparatai ir jų poveikis žmogaus organizmui, pagrįstas moksliniais tyrimais.

Į finalą pateko šeši vaistiniai augalai: mažalapė liepa, didžioji dilgėlė, vaistinė ramunė, plačialapis gyslotis, kartusis kietis, valgomasis česnakas.

2021 metais pripažintas prioritetas vaistiniams augalams – **didžioji dilgėlė**.

Didžioji dilgėlė (*Urtica dioica* L.) – tai dilgėlinių (*Urticaceae* Juss.) šeimos daugiametis, žolinis vaistinis, vitamininis, maistinis, dažinis, pluoštinis augalas. Vaistinei augalinei žaliai naudojami visas augalas: tiek antžeminė (žolė / lapai / sėklės), tiek požeminė (šaknys) dalys.

Dilgėlių lapai nuo senų laikų naudojami Europos medicinoje, jų preparatai įtraukti į Pasaulio sveikatos organizacijos monografijas, Europos ir Vokietijos farmakopėjas.

Europos vaistų agentūros augalinių vaistinių preparatų komiteto (EMA HMPC) parengtoje Europos Bendrijos vaistinės augalinės žaliavos monografijoje nurodomos dilgėlių lapų preparatų terapinės indikacijos: šlapimo kiekiui padidinti, siekiant išvalyti šlapimo takus, kaip papildoma priemonė gydant lengvus šlapimo takų sutikimus; sąnarių skausmo malšinimui; odos pleiskanavimo gydymui.

Mokslinėje literatūroje aprašomi veiksmingi dilgėlių lapų ir šaknų su kitais vaistiniais augalais kompleksiniai preparatai naudojami, gydant prostatos hiperplaziją.

Dilgėlių lapų preparatų uždegimą slopinantis poveikis siejamas su kavos-obuolių rūgštimi, kuri veikia granulocitų, leukotrienų, prostaglandinų sintezės mechanizmus. Didžiųjų dilgėlių šaknų nuoviras arba etanolinė ištrauka (tinktūra) vartojama išoriškai apsaugo galvos odą ir gerina plaukų struktūrą.

Pažymėtina, kad dilgėlių preparatai turi **kontraindikacijas** (negalima vartoti esant padidėjusiam kraujo krešėjimui) ir **nepageidaujamus poveikius** (vartojant didesniais kiekiais ir ilgesnį laiką, galimi skrandžio ir žarnyno negalavimai).

Liaudies medicina XX a. pirmoje pusėje

Habil. dr. Eugenija Šimkūnaitė

Labai įdomi buvo liaudies medicinos lemtis pirmoje XX a. pusėje: ryškūs nykimo požymiai, nes jau antroji karta subrendo nebe didžiojoje šeimoje. Kuo plačiausiai veikė buvę kariuomenės felčeriai ir sanitarai. Lyg ir neoficialiai, bet, gydytojams toleruojant, įvairūs knyginiai šundaktariai, klebonai homeopatai, valsčių felčeriai ir oficialūs gydytojai dažniausiai susibūrę miestuose. Buvo apskričių ligoninės, bet para šios ligoninės (be procedūrų ir vaistų ar operacijų) apytikriai kainavo 2 kg sviesto. O miltelis nuo galvos skaudėjimo nuo poros ligi dešimties kiaušinių. Sergančių buvo ir dar kiek buvo! Tad žmonės manė kuo ir kaip įmanydami: painiodami, ką iš seno žinojo, ko buvo prisigaudę iš įvairiausių pašalių. Kaimo vaistinėse dažniausiai būdavo provizorių padėjėjai, tad jie itin rimtos paramos suteikti negalėdavo. Jei kaime ar miestelyje pasitaikydavo provizorius – ir dar ne lupikas pas jį važiuodavo tris keturias vaistines aplenkę, klodavo visas savo bėdas, tardavosi dėl visų žinomų ir nežinomų dalykų. Tad, išaugus kaimo vaistinėje, dar turėdama gerą tuziną įvairių gyvatininkų ir žolininkų dėdžių ir tetų, galėjau susidaryti pusėtiną vaizdą apie to laiko liaudies mediciną.

Tradicinė liaudies medicina, ugdoma šeimose nuo mažumės ligi senatvės, jau nebeturėjo savo mokyklos – didžiosios šeimos. Švarpalojo visose srityse, bet dar buvo tokių, kurie pažinojo senuosius žiniuonis, išmokusius gydyti pagal visas taisykles. Suėjus keliom nusimanančiom, būdavo šnekama ir derinama, kaip vertinti vieną ar kitą liaudies medicinos teiginį: esą pavalydinus neatgunama (t.y., nepagydoma) liga sergančio maisto likučiais pašalinį, liga išeis iš namų. Labiau nusimanantys manydavo, kad tai esąs draudimas, kad kiti neužsikrėstų, o linkę į mistiką manydavo, kad tai raganavimo priemonė, perkelianti savo ligonio ligą pašaliniams – elgetai ar šiaip kokiam beglobiui. Svarstydamas, derindavo ir kitus klausimus. Šnekėdavo ir apie žadėjimus, tik niekada neminėdavo pilnų žadėjimų tekstų, nors vieną kitą frazę ar mintį, grupės reikšmę bandydavo aiškintis, pvz.: ar saulyniniai, ar skaitvardiniai žadėjimai stipresni; ar (muštiniai (su įterpiamu skiemeniu) tvirtesni už verstinius (sukeistais skiemenimis) ir t.t. Daug šnekėdavo apie prisakymus ir užuginas (t.y., žadėtojų elgesio normas), apie nusakymus (t.y., liaudies medicinos enciklopedines žinias), šnekėjo visai laisvai, netgi, nesivaržydami ir kitatikių, pvz.: žydų, labai privengdavo aršių davatkų, kurios visur žiūrėdavo velnio kėslus ir pagonybę. Užsiundydavo aršesnius klebonus.

Įvairių šundaktarių, sugebančių šiaip taip parašyti raštą į vaistinę, žinios buvo vertinamos labiau, negu miestuose praktikuojančių gydytojų žinios, nes šiems būdavo pripažįstama galybė – talentas. Knygininkų, dažniausiai homeopatų, ir klebonų – homeopatų davinėjami vaistai buvo laikomi ne tiek vaistais, kiek maginėmis priemonėmis. Ar tai baltoji magija (klebonų), kaip tikino davatkos, ar juodoji, kurią versdavosi knygininkai ar net turgų prekiautojai, tiek nusimanantiems apie liaudies mediciną, tiek ir eiliniams

vartotojams buvo tolygios didelio pasitikėjimo nekeliančios. Dar buvo didesnės ar mažesnės knygelės, namų daktarai. Kas bebūtų jų autoriai – neturėjo didelės vertės, labiau tokios knygelės buvo priemonės užsidirbti, negu noras rimtai padėti. Tik pokario metais visa pseudomedicininė literatūra susilaukė didžiulio susidomėjimo.

Žemaitijoje visai išskirtina vieta – Pabrėžos medicininiai patarimai, kartų kartomis nusirašinėjami, o pokario metais ir atšviečiami. Per Pabrėžą Kretingos vienuolynas buvo lyg bažnytinė, lyg liaudies medicinos tvirtovė. Žemaitijoje, ne taip jau mažai norinčių pasigydyti sutraukusi ir iš kitų Lietuvos vietų.

Ne iš gero gyvenimo, o tik per tą, kad ir vaistai, ir medicininė pagalba buvo brangi ir sunkiai prieinama, vaistų buvo vartojama labai nedaug, ir naminiai vaistai vertinami kur kas labiau, negu įsigyti net ir labiausiai gerbiamose vaistinėse. Tad neretai vaistininkai duodavo tikrai vertingų vaistų ir dar liepdavo pridėti kokios žolės ar pasigaminti namie kokio vaisto.

Visoje toje vartojamų priemonių margynėje dar galima buvo išskirti, kas priklausė pačiai liaudies medicinai.

Pirmiausiai, tai buvo mokymo sistema. Ne mažiau svarbi buvo ir buities – higienos sistema, kurios pažeidimai turėjo sukelti ligas ir negalavimus. Juridiniai reikalavimai, nusaką ligonio, jo šeimos narių, pašalinių ir teikiančių pagalbą santykius, sakytime, liaudiška etika. Dar buvo ryškus supratimas apie žaliavas, jų paruošimą ir vartojimą bei vaistų paruošimą, sakytime, farmakologija, farmakognozija ir vaistų technologija. Drauge paėmus, ligų pažinimas bei vaistų parinkimas, įvairios fizioterapinės priemonės (raišiojimai, miklinimai, vanojimai ir t.t.). Psichoterapinės priemonės, įvairūs žadėjimai, arba tariami slapčiomis, arba ir viešai taikomi, pvz.: vanojimų ar miklinimų metu. Tiesą sakant, vargu ar žadėjimai gali būti vien psichoterapinėmis priemonėmis. Labai dažnai žadėjimai – technologiniai nurodymai, – žaliavos nusakymai tik užšifruoti.

Gerokai atrupėjusi, benykstanti liaudies medicina buvo, galima sakyti, iš visų pusių be atodairos puolama. Vieniems tai buvo kliuvinys į gerą uždarbį, kitiems atrodė rimta kliūtis kovojant su sunkiomis ligomis. Vargu, ar kam atrodė kultūros vertybė.

Kai jau nebeturime tikrosios liaudies medicinos, ir viešėte vieši liaudies pseudomedicina, geriau galime vertinti ir tikrąją liaudies mediciną, bent jau tokią, kokia ji buvo XX a. pradžioje. Ne tiek jau daug iš jos pasiimtume konkrečiai panaudojamų dalykų, tačiau gan gerai galėtume suvokti liaudies medicinos ir higienos lygį. Nepalyginamai daugiau iš jos galima gauti žinių apie teises normas, gamtos pažinimą, meną ir kitas liaudies gyvenimo sritis. Taigi, kad ir labai nukentėjusi XX a. pirmosios pusės liaudies medicina – tai didelė kultūrinė vertybė.

Farmacijos Žinios

VIII metai | Kaunas, 1931 m. Gegužės m. | Nr. 5 (47)

Farmacija ir farmaceutai svetur.

Latvijos farmaceutinių organizacijų šventėje.

Š. m. gegužės 16 d. Rygoje prekybininkų klūbe įvyko Latvijos farmaceutinių organizacijų šventė, kuriai vadovavo Latvijos Vaistininkų Draugija, paminėti žymų Latvijos farmacijos gyvenime faktą — savarankiško farmacijos reikalų tvarkymo, priklausymo tik gerovės ministerio, įvedimą.

Pirmiau vadinamas Farmacijos Skyrius dabar vadinsis Farmacijos Reikalų Valdyba ir tos valdybos viršininkas bus tiesioginėje tik gerovės ministerio priklausomybėje.

Šitas naujas Latvijos farmacijos reikalų tvarkymas yra praveistas per Seimą ir fiksuotas įstatymu.

Iškilmėse dalyvavo nuo Lietuvos Vaistininkų D-jos valdybos pirmininkas Steponas Nasvytis ir D-jos narys Jonas Makauskis, nuo Estų Vaistininkų Draugijos valdybos pirmininkas J. Lill ir nuo Estų farmaceutų organizacijos p. Paris. Susirinkimą atidarė Latvijos Vaistininkų Draugijos valdybos pirmininkas Cerbuls, pažymėjęs čia minimo įvykio reikšmę farmacijos gyvenime ir kelius, kurie prie to laimėjimo atvedė.

Sveikino susirinkimą gerovės ministeris provizorius Rubuls.

Farmacijos istorijos apžvalgą padarė vienas iš buvusių susirinkime 5 farmacijos profesorių.

Sveikino susirinkimą Latvijos farmacijos Valdybos viršininkas p. Pusbernieks. Nuo Lietuvos vaistininkų sveikino p. St. Nasvytis ir nuo Estų farmaceutų p. Paris, pažymėdamas, kad tas Latvių farmaceutų laimėjimas žymiai prisidės prie tiesioginio farmacijos reikalų tvarkymo įgyvendinimo Lietuvoje ir Estijoje. Iškilminga vakarienė tame pačiame klūbe užtruko iki 4 val. ryto, ir joje dalyvavo visi susirinkimo dalyviai. Vakarienės metu pasakyta daug nuoširdžių kalbų. Kalbėjo ir Lietuvos Vaistininkų D-jos atstovai pp. Makauskis ir Nasvytis.

Kitą po iškilminį dieną Latvių kolegos pavežėjo Estijos ir Lietuvos atstovus po Rygos apylinkes ir parodė 65 kil. astume nuo Rygos gražią senovės pilį Siguldoje.

Latvių farmaceutų laimėjimas mus moko, kad suglaustomis bendromis jėgomis galima pasiekti ir sunkiai įvykdomų dalykų. Mes neabejojame, kad farmacijos reikalų tvarkymas ir pas mus neužilgo bus savarankiškas ir tuo bus panaikintas tas dvilypumas, kuris dabar trukdo normalų farmacijos augimą. *Balana.*

Mūsų jaunosios kartos reikalai.

Studentų Farmaceutų D-jos sukaktuves praleidus.

1931 mt. gegužės m. 17 d. 13 val. Didžiojoje Universiteto salėje buvo atidarytas iškilmingas posėdis 5 metų d-jos sukaktuvems paminėti Draugijos pirm. Gabrėnas, atidares posėdį, prezidiuman pakvietė: prof. P. Raudonikį, doc. dr. Šaulį ir Farmaceutų Sąjungos pirmininką prov. Pajaujį.

Pakvietus prezidiumą, d-jos sekretorius V. Stapulionytė padarė d-jos gyvavimo apžvalgą.

Toliau ėjo sveikinimai.

Draugiją sveikino atsilankęs Universiteto Rektorius prof. V. Čepinskis, kuris dėl anksčiau paskirto savo posėdžio, nesulaukęs susirinkimo, išvažiavo. Tik išvažiudamas palinkėjo ir toliau draugijai stiprėti ir bujoti. Gerb. profesorius aukštai vertino farmaceutus ir palinkėjo jiems išrasti antidotum, t. y. tokių vaistų, kurie nunuodytų susidariusias žmogaus organizme kenksmingas medžiagas, kurios trumpina žmogaus gyvenimą. Be to, dar paminėjo, kad garsus mokslininkas Van Haff'as irgi buvo farmaceutas.

Salėje pasakė gana ir gražią kalbą mūsų Gerb. prof. Raudonikis. Nušvietė studijų mokslą Rusijos laikais ir Farmacijos skyriaus kūrimąsi Lietuvos Universitete. Farmacijos skyrių — sako toliau profesorius — teko steigti labai atsargiai, nes dalies mokslo personalas, iš dalies klausytojų mažas skaičius davė progos apsirubežiuoti tik šešiuose semestruose. O jau dabartiniu laiku turime visus 8-ius semestrus. Be to, dar iki šio laiko buvo keičiama ir dėstomoji programa, o dabartiniu laiku dėstomoji programa galutinai yra sutvarkyta. Gerb. profesorius pažymėjo, kad Rusijos laikais buvo bendrų reikalų, bendrų klausimų, kurie privertė lietuvius studentus organizuotai dirbti.

Palinkėjo ir „Farmaceutų d-jai“ susiorganizuojanti gyventi ir dirbti ir toliau. Pažymėjo, kad tai yra gražus reiškinys, kada draugija, švėsdama 5 metų sukaktuves, jos nariai ir svečiai aptaria gyvenime iškeltus klausimus ir gali pasidžiaugti nuveiktais darbais.

Gražių linkėjimų paliko ir Farmaceutų S-gos pirmininkas prov. Pajaujį, ragindamas organizuotą darbą dirbti ir toliau, nes, sako, mūsų (senesniųjų) kolegų tarpe kartais tas bendrumas, sugyvenimas pradeda irti. Taigi, Jūs jaunieji, susiorganizuokite Universitete, išugdysite tą organizacijos svarbą ir gyvenimą.

Dar paminėjo, kad mūsų augmenija mažai yra naudojama vaistams, o beveik visus vaistus parsigabename iš Vokietijos ar iš kitur. Tai jaunesniesiems reikėtų rūpintis, kad kuo daugiau ir plačiau Lietuvoje galėtų išsivystyti vaistingosios augmenijos pramonė.

Sveikino ir mūsų filisteris p. Purtokas naujai įsisteigusios chemikų-vaistininkų d-jos vardu. Jis pažymėjo, kad Farmaceutų d-jos organizacinis darbas nebus pertraukiamas, bet bus dirbamas ir to-

liau, nes chemikų-vaistinininkų d-ja yra Stud. Farmaceutų draugijos tarybos. D-ją sveikino ir medikų, technikų, teisininkų-ekonomistų, biologų ir fizikų-matematikų draugijų atstovai.

Telegrama iš Rygos sveikino Lietuvos vaistinininkų D-jos pirmininkas ir „Farmacijos Žinių“ redaktorius prov. Nasvytis ir raštu Universiteto prorektorius prof. B. Česnys.

Kad liktų ilgesnė atmintis, visas susirinkimas nusifotografavo.

Susirinkime dalyvavo daugiau kaip 50 studentų-čių narių ir šiaip svečių.

Be minėtųjų filisterių dar dalyvavo: p. Paškevičaitė-Purtokienė, E. Grinevičius (pirmasis d-jos pirmininkas) ir Česekas.

Susirinkimui užsibaigus, vakare draugijos nariai savo svečiams ir filisteriams suruošė vakarienę-pasilinksminimą.

Stud. Pr. K.

KRONIKA.

— Lietuvos Vaistinininkų Draugijos Valdybos nariai — Pirmininkas prov. St. Nasvytis ir išdininkas P. Staugaitis birželio 3 d. buvo priimti Jo Ekscelencijos Respublikos Prezidento A. Smetonos audijencijoje, kurios metu jie pasveikino Jo Ekscelenciją Poną Prezidentą Lietuvos Vaistinininkų Draugijos visuotinio metinio suvažiavimo vardu. Ponas Prezidentas apsilankusiais Lietuvos Vaistinininkų Draugijos delegacijai padėkojo už pasveikinimus ir linkėjimus ir įgaliojo jo vardu padėkoti dalyvavusiems susirinkime vaistinininkams už sveikinimus ir linkėjimus, pabrėždamas, kad Vaistinininkai visuomenėje užima svarbią vietą ir greta su kitais inteligentais, dalyvauja Respublikos visuomenės ir kultūros gyvenime ir yra prisidėję prie tautos atgijimo ir nepriklausomybės iškovojimo.

— Š. m. gegužės 16 d. Lietuvos Vaistinininkų Draugijos atstovai Valdybos pirmininkas St. Nasvytis ir Draugijos narys J. Makauskis lankėsi Rygoje Latvių farmaceutų organizacijų šventėje farmacijos reikalų tvarkymo savarankiškumo įgijimo proga.

— Š. m. gegužės m. 17 d. Vyt. Did. Univ. Studentų Farmaceutų Draugija iškilmingai apvaikščiojo savo gyvenimo pirmąjį penkmetį.

— Š. m. gegužės mėn. 9 dieną Kaune, Žemuogių g-vė 16 Nr. įvyko steigiamasis Lietuvos chemikų vaistinininkų D-jos susirinkimas. Išrinkta Valdyba iš chemikų vaistinininkų A. Purtoke, E. Grinevičiaus, G. Burako, J. Remiazos ir Piko. Gegužės m. 15 d. Valdyba pasiskirstė pareigomis tokiu būdu: pirmininkas A. Purtokas, sekretorius — E. Grinevičius, išdininkas — G. Burakas ir nariai — J. Remiazas ir Pikas.

— Š. m. gegužės m. 31 d. įvyko Lietuvos Farmaceutų Sąjungos visuotinis metinis susirinkimas. Susirinkimas, atlikęs visuotinio metinio susirinkimo formalumus — Valdybos veikimo prane-

šimo, Revizijos Komisijos pranešimo, 1930 m. pajamų ir išlaidų patvirtinimo ir 1931 m. sąmatos priėmimo dienotvarkės punktus. Šiems metams valdybą išrinko iš provizorių A. Pajaujo, J. Žemaičio, P. Staugaičio, P. Bertulio ir chem. vaistinininko Piko.

Susirinkimas taip pat apsvarstė įvairius farmaciją ir organizaciją liečiančius reikalus. Susirinkimas buvo gana skaitlingas, skaitlingesnis kaip praėjusiais metais, ir praėjo gyvai.

— **Svarbu žinoti vaistinių augalų gamintojams.** Garsi vaistinių augalų prekybos belgų firma Herboristerie En Gros Etablissements A. Longeval, Deux-Acren (Belgique) kreipėsi į Botanikos Sodo vaistinių augalų skyrių, prašydama nurodyti jai didesnes Lietuvos firmas, kurios užsiima vietinių vaistinių augalų eksportu bei jų rinkimu.

Šia proga reikėtų pasinaudoti mūsų vaistinės žaliavos supirkintojams, norintiems dirbti didesniu mastu.

Belgijos konsulas pranešė, kad ir kitos Belgijos firmos, prekiaujančios vaistiniais augalais, nori užmegsti prekybinius ryšius su Lietuva. Apie firmas galima sužinoti Belgijos konsulate. Dūkanto g-vė Nr. 15, telefonas 22-55. Kreiptis į p. Tereščenką.

— Į Tarptautinį Vaistinių, gardumynų ir t. t. augalų kongresą, kuris įvyksta š. m. liepos m. 16—24 d., Vyt. Did. Universiteto Botanikos Katedra komandiruoja Botanikos Katedros asistentą provizorių K. Grybauską.

— Kandidatų į Farmacijos Skyriaus revizoriaus vietą yra numatytas provizorius Švambarys, Vilkijos Christausko ipėdinių vaistinės ilgametis vedėjas.

— Lietuvos Vaistinininkų Draugijos visuotiniame metiniame susirinkime š. m. V. 30 d. dalyvavo Latvijos Vaistinininkų Draugijos atstovai — Valdybos pirmininkas prov. Cerbuls ir Draugijos narys Maizits.

— Akcinė b-vė „Germapo“ yra iškėlusi klausimą Sveikatos Departamente apie sujungimą Centralinio valdžios vaistų sandėlio su firma „Germapo“.

Lietuvos Vaistinininkų visuotinis suvažiavimas.

Š. m. gegužės 30 d. įvyko visuotinis metinis Lietuvos Vaistinininkų Draugijos skaitlingas nariais ir svečiais susirinkimas. Susirinkimą II val. atidarė draugijos Valdybos pirmininkas proviz. Steponas Nasvytis, prašydamas susirinkusius atsistojimu pagerbti praėjusiais metais mirusius vaistinininkus a. a. V. Bertingą Palangoje, K. Kozlauskį Šiauliuose, Narbutą Žiežmariuose ir Joną Šliažą Prienuose. Pirmininkui pranešus, kad susirinkime dalyvauja Latvijos Vaistinininkų Draugijos atstovai Valdybos pirmininkas Cerbuls ir Draugijos narys Maizits, jiems susirinkimas kelia ovacijas.

Susirinkimui vesti išrinktas pirmininku Klaipėdos miesto vaistinininkas K. Mažonas, vicepirmininku Kretingos vaistinininkas Vl. Grudzinskas. Sekretoriais Darbėnų vaistinininkas Pocius ir Kamajų vaistinininkas Indrašis.

PAULS STRADINŠ MEDICINOS IR FARMACIJOS ISTORIJOS MUZIEJUS RYGOJE

Pauls Stradinš (1896 – 1958) buvo įžymus Latvijos gydytojas ir visuomenės veikėjas. Jis dirbo chirurgijoje, onkologijoje ir nacionalinės sveikatos apsaugos srityje. Už nuopelnus jo vardu pavadintas medicinos universitetas, ligoninė, slaugytojų mokykla ir daugelio Latvijos miestų gatvės. P. Stradinš pats sukūrė gražų paminklą įsteigdamas medicinos ir farmacijos istorijos muziejų asmeninės kolekcijos pagrindu. Ekspонатų rinkimas tęsėsi daugiau nei 30 metų. 1957 metais įgijo valstybinės institucijos statusą. Muziejus populiarus tarp Latvijos gyventojų ir Rygos svečių. Per 60 metų jį aplankė daugiau nei 4 milijonai žmonių. Kolekcijos apimtis viršija 200 tūkstančių eksponatų.

Ankstyvosios medicinos dioramos atspindi įvairius gydymo būdus, panaudojant realistinius ir magijos elementus. Pavaizduoti traumų ir žaizdų gydymo metodai, archeologinių kasinėjimų metu atrasti kaulų pažeidimai atspindi senovėje gyventojų turėtas ligas.

Pirmajame muziejaus aukšte įrengta viduramžių medicinos ir farmacijos istoriją atspindinti ekspozicija. Išpūdingai atrodo viduramžių miesto fragmentai, vienuolyno ligoninė ir vaistinė. Ekspонатų išdėstymas atliktas pagal P. Stradinš sudarytą planą. Rytų medicinos istorija pristatoma nuo Avicenos laikų, eksponuojami šio mediko vartotų instrumentų rekonstruoti pavyzdžiai. Renesanso periodo medicinos ir farmacijos istorija pateikiama per A. Vezalijaus, G. Frakastoro, A. Pare, Paracelso ir kitų įžymių to laikotarpio specialistų darbus.

Modernios medicinos ir farmacijos istorijos periodą atspindi antrame muziejaus aukšte esanti ekspozicija. Čia pateikiami 18 ir 19 amžių gydytojų, vaistininkų ir kitų mokslininkų pasiekimai ligų diagnostikoje ir gydyme. Turtinga yra vaistinės ekspozicija, kurioje pateikiami

senieji vaistų gamybos prietaisai, farmakopėjos ir baldai. Įdomūs yra senieji instrumentai, kurie buvo naudojami psichiatrijoje. Ekspoziciją puošia mikrobiologijos mokslo kūrėjų L. Pastero, R. Kocho, E. Mečnikovo bei radioaktyvių spindulių atradėjo W. K. Rentgeno portretai.

Trečiasis muziejaus aukštas skirtas Latvijos medicinos ir farmacijos istorijai. Didelė dalis ekspozicijos skirta prof. P. Stradinš veiklai, Latvijos universiteto medicinos fakulteto įsteigimo dokumentų parodai. Įdomus yra prof. K. Barons darbo kabinetas. Šis mokslininkas laikomas mokslinės odontologijos įkūrėju Latvijoje. Vaizdžiai įrengta vaikų ligoninės palata ir kaimo gydytojo kabinetas. Šio aukšto muziejinės ekspozicijos puošmena – vaistai ir medicininės priemonės naudojamos kosmose...

Taigi, jei būsite Rygoje rekomenduojame aplankyti šį įdomų muziejų, kuris įsikūręs adresu: Antonijas street, Riga LV-1300, tel. +3717222656, el. p.: museum2@apollo.lv.

Dirba II-V nuo 11.00 iki 17.00 val.

*Medžiagą surinko ir pateikė
E. Tarasevičius*

Paula Stradiņa medicīnas vēstures muzejs

80th FIP World Congress of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences Seville, Spain

18-22 September 2022

NEW DATES

Nutritional approaches to the prevention and management of non-communicable diseases: Roles for pharmacists

28 May 2021
13:00-14:30 CEST

Neinfekcinių ligų prevencijos ir valdymo mitybiniai metodai: vaistininkų vaidmuo

Šiame internetiniame seminare pagrindinis dėmesys bus skiriamas mitybos vaidmeniui užkertant kelią neužkrečiamosioms ligoms ir valdant juos, taip pat vaistininkų vaidmuo palaikant sveikos mitybos pasirinkimą įvairioms gyventojų grupėms. Mes planuojame pakviesti keletą ekspertų kalbėti svarbiais aspektais, tokiais kaip vaistininkų bendruomenės vaidmuo diabeto prevencijoje, atrankoje, nukreipime ir valdyme, maisto papildų vaidmuo valdant ligas. Pristatysime pasirinktus aspektus iš FIP vaistininkų mitybos ir svorio valdymo vadovėlio.

3 June 2021

Drugs to tackle a pandemic
Something old and something new

Vaistai pandemijai įveikti - kažkas seno ir kažkas naujo

COVID-19 pandemijos metu mokslo bendruomenė susivienijo siekdama rasti faktų, reikalingų kovai su virusu. Pandemijos pradžioje buvo didelis postūmis link vaistų vartojimo, ieškant būdų, kaip gydyti viruso paveiktus asmenis. Pastaruoju metu pastebime didelę pažangą skiepų srityje, padedančių išvengti sunkių padarinių. Šiame internetiniame seminare pamatysime du atvejų tyrimus: remdesiviro panaudojimą ir vakciną, pagrįstą MRN.

6 July 2021

Pharmacists in long-term care facilities:
Before, during and after the pandemic

Vaistininkai ilgalaikės priežiūros įstaigose: prieš pandemiją, jos metu ir po jos

2021 m., tęsdami atsaką į pasaulinę sveikatos krizę COVID-19, FIP pradėjo pasaulinę skaitmeninių renginių programą pavadinimu „Bendradarbiavimas per pandemiją - darbas ir mokymasis kartu“. Programa parodys daugybę virtualių įvykių - pvz. internetiniai seminarai - įvairiomis ir aktualiomis pandemijos bei vaistininko profesijos temomis. Speciali savaitinė programa bus vykdoma visus metus, pradedant 2021 m. balandžio mėn. Ši programa yra atvira prieiga visiems (užsiregistravus) ir skirta farmacijos darbuotojams iš viso pasaulio.